

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. liepos 14 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bublienės (kolegijos pirmininkė), Virgilijaus Grabinsko ir Antano Simniškio (pranešėjas),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Leoresta“ ir atsakovės bankrutuojančios uždarnosios akcinės bendrovės „Eksilabirus“ kasacinius skundus dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. gruodžio 20 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Leoresta“ ieškinį atsakovei bankrutuojančiai uždarajai akcinei bendrovei „Eksilabirus“ dėl skolos už atliktus rangos darbus priteisimo ir pagal atsakovės bankrutuojančios uždarnosios akcinės bendrovės „Eksilabirus“ priešieškinį ieškovei uždarajai akcinei bendrovei „Leoresta“ dėl netinkamai atliktų rangos darbų trūkumų ištaisymo, tretieji asmenys, nepareišiantys savarankiškų reikalavimų, uždaroji akcinė bendrovė „Plotima“ ir „AS Bigbank“ filialas.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

- Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių rangos sutarties šalies – užsakovo pažeistų teisių gynimo būdus, jų kvalifikavimą ir taikymo sąlygas, apeliacinės instancijos teismo procesinio sprendimo motyvavimą, įrodymų vertinimą, bylinėjimosi išlaidų paskirstymą, aiškinimo ir taikymo.
- Ieškovė prašė priteisti iš atsakovės 74 548,09 Eur (šių sumą sudaro 71 689,77 Eur skola, 743,28 Eur palūkanos ir 2115,04 Eur nuostoliai), pripažinti negaliojančiu atsakovės atliktą 15 055,02 Eur įskaitymą, apie kurį ieškovė buvo informuota 2020 m. birželio 2 d. raštu, priteisti iš atsakovės 8 proc. metines palūkanas nuo priteistos sumos už laikotarpį nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo.
- Ieškovė nurodė, kad 2018 m. spalio 19 d. ji ir atsakovė sudarė statybos rangos sutartį (toliau – ir Rangos sutartis), kuria ieškovė įsipareigojo atlikti statybos darbus atsakovės statomame objekte „Svečių namai“ (toliau – ir Objektas). Ši rangos sutartis buvo daug kartų pakeista, šalys sudarydavo papildomus susitarimus dėl naujų darbų vykdymo. 2020 m. vasario mėn. ieškovė atliko atsakovei įvairius statybos darbus, o statinio statybos techninės priežiūros vadovas juos priėmė kaip tinkamus. Tačiau atsakovė nepasirašė šių darbų priėmimo aktų, todėl ieškovė pasirašė juos vienašališkai ir išrašė atsakovei PVM sąskaitą faktūrą nurodydama joje 67 773,27 Eur sumą (toliau – sąskaita Nr. 1). Atsakovė priėmė šią sąskaitą, pasirašė ir pateikė iš dalies apmokėti trečiajam asmeniui „AS Bigbank“, finansavusiam darbus. 2020 m. balandžio 1 d. ieškovė buvo pervesti 24 549,26 Eur. Atsakovė liko skolinga ieškovei 41 101,79 Eur, nurodė, kad negali priimti daugumos atliktų darbų, nes jų neužsakė. 2020 m. kovo–balandžio mėn. ieškovė taip pat atliko darbus pagal atsakovės užsakymą. Statinio statybos techninės priežiūros vadovas priėmė dalį jų, pasirašydamas statybos žurnalą, tačiau kiti darbai nebuvo priimti dėl jo nedarbingumo. Šalių susitarimu šiuo laikotarpiu atlikti darbai turėjo būti priimti 2020 m. balandžio 24 d., tačiau jie nebuvo priimti atsakovei neužtikrinus, kad juos priimanč dalyvautų statinio statybos techninės priežiūros vadovas. Ieškovė vienašališkai pasirašė 2020 m. kovo–balandžio mėn. atliktų darbų priėmimo aktus ir persiuntė juos užsakovei kartu su pažyma apie atliktų darbų vertę ir 30 587,98 Eur PVM sąskaitą faktūrą (toliau – sąskaita Nr. 2), tačiau atsakovė nesumokėjo už darbus, kadangi, jos vertinimu, jie yra atlikti su trūkumais. Atsakovei neapmokėjus ieškovės pateiktų sąskaitų, ieškovė informavo ją stabdanti darbus ir ragino atsiskaityti, tačiau atsakovė nesutiko apmokėti sąskaitų, nutraukė rangos sutartį ir įskaitė dalį ieškovės reikalavimų.
- Ieškovės vertinimu, atsakovė turėjo pareigą apmokėti sąskaitas, išrašytas jos vienašališkai pasirašytų ir nenuginčytų darbų perdavimo aktų pagrindu. Ieškovė faktiškai atliko darbus, už kuriuos prašė sumokėti pateikusi sąskaitą Nr. 1, o atsakovės paskirtas techninis prižiūrėtojas juos priėmė, šie darbai neturi trūkumų, ieškovei vykdant šiuos darbus, atsakovė nereišė prieštaravimų ir nenurodė, kad jie nėra užsakyti. Atsakovė yra faktiškai priėmusi ir 2020 m. kovo–balandžio mėn. atliktus darbus. Nors atsakovė teigia, kad šie darbai atlikti su trūkumais, jos nurodytos aplinkybės, kad ieškovė nepateikė tam tikrų dokumentų, nelaikytinos darbo trūkumais. Kitų defektų akte nurodytų darbų trūkumų atsakovė neįrodė, nors būtent jai tenka pareiga įrodyti, kad darbai atlikti nekokybiškai. Ieškovė taip pat nurodė, kad atsakovė neturėjo teisės įskaityti 14 450,02 Eur, nes ji neturėjo tokių priešpriešinių reikalavimų ieškovei.
- Atsakovė priešieškiniu prašė priteisti iš ieškovės 79 066,38 Eur dydžio sumą, kaip sumažintos statybos darbų kainos piniginę išraišką, ir 8 proc. dydžio procesines palūkanas, skaičiuojamas nuo teismo priteistos sumos nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo.
- Atsakovė nurodė, kad ieškovė neįvykdė rangos sutartyje ir papildomuose susitarimuose nustatytos pareigos kokybiškai atlikti fasado apdailos darbus. Ekspertui dr. D. K. įvertinus ieškovės atliktus darbus bei surašius 2020 m. liepos 15 d. vertinimo aktą, buvo nustatyti atliktų darbų trūkumai ir neatlikti darbai. Dėl nustatytų darbų trūkumų pašalinimo atsakovė kreipėsi į ieškovę, tačiau ši nurodė trūkumų nešalinianti, nes, jos vertinimu, atsakovė reikalauja ne pašalinti trūkumus, bet atlikti papildomus darbus. Kadangi atsakovė yra atsiskaičiusi su ieškove už darbus, atsakovė šiuo priešieškiniu prašo teismo priteisti iš ieškovės 66 265,01 Eur dydžio sumą, kaip sumažintos statybos darbų kainos piniginę išraišką. Vertinimo akte nurodytus neatliktus darbus ieškovė buvo įsipareigojusi atlikti už 12 801,37 Eur sumą. Šie darbai faktiškai nėra atlikti visa apimtimi, todėl atsakovė reikalauja sumažinti darbų kainą ieškovės neatliktų darbų suma – 12 801,37 Eur.

7. Vilniaus apygardos teismas 2022 m. gegužės 10 d. sprendimu: ieškinį patenkino iš dalies, priteisė ieškovei iš atsakovės 72 565,77 Eur, t. y. 71 689,77 Eur skolos už atliktus darbus ir 876 Eurnuostolių atlyginimo; priešieškinį patenkino iš dalies, priteisė atsakovei iš ieškovės 68 413,38 Eur, t. y. 66 265,01 Eur atliktų rangos darbų trūkumų ištaisymo kainą ir 2148,37 Eur už apmokėtus neatliktus darbus; įskaitė šalių priešpriešinius reikalavimus ir laikė, kad šiuo sprendimu ieškovei iš atsakovės yra priteista 4152,39 Eur skolos; priteisė ieškovei iš atsakovės 11,63 Eur sutartinių palūkanų ir 8 proc. metinių palūkanų, skaičiuojamų nuo priteistos sumos (4 164,02 Eur) nuo bylos iškėlimo teisme dienos iki teismo sprendimo visiško įvykdymo; kitus ieškinio ir priešieškinio reikalavimus, taip pat šalių prašymus dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimo atmetė.
8. Teismas nustatė, kad, be Rangos sutarties, šalys sudarė dar 10 rašytinių susitarimų dėl papildomų darbų, šalių sudaryti susitarimai atlikti papildomus darbus nėra susiję su pagrindine rangos sutartimi, o iš esmės yra naujos rangos sutartys dėl visai kitų statybos rangos darbų, kurie nebuvo kaip nors susiję su pagrindinės Rangos sutarties darbais. Šalys papildomus susitarimus sudarydavo ne dėl paaiškėjusių papildomų darbų, kurie buvo susiję su pagrindine Rangos sutartimi, bet tada, kai atsakovei kildavo poreikis ir kai ji pateikdavo pasiūlymą dėl papildomo užsakymo. Teismas nenustatė pagrindo pripažinti, kad papildomi darbai – tai būtini darbai, be kurių nebuvo galima atlikti pagrindinėje rangos sutartyje nurodytų darbų, ar kad papildomus darbus ieškovė vykdė savo iniciatyva ir savo rizika, nežinant atsakovei, taip siekdama padidinti rangos sutarties kainą.
9. Teismas taip pat nustatė, kad dėl atskirų papildomų darbų šalys tarėsi ne tik rašytiniais, bet ir žodiniais susitarimais, po šių buvo išrašomos šios lokalinės sąmatos. Kai šalys nesudarydavo rašytinio susitarimo, kainos buvo nustatomos pagal ankstesnius įkainius. Tarp šalių buvo susiklosčiusi praktika įskaityti atliktus darbus ir juos apmokėti nelaukiant papildomų susitarimų redagavimo ir pasirašymo, taip siekiant sudaryti sąlygas kuo greičiau pradėti vykdyti darbus.
10. Teismas sutiko su ieškovės pozicija, kad 2020 m. vasario mėn. atliktų darbų perdavimo–priėmimo aktuose nurodyti darbai, kuriuos atsakovė atsisakė priimti dėl, anot jos, rašytinių susitarimų dėl šių darbų nesudarymo, buvo suderinti ir atlikti esant atsakovės pritarimui, o atsakovės atsisakymas juos priimti šiuo pagrindu yra nepagrįstas. Teismo vertinimu, atsakovės pritarimą atliktiems darbams ir jų kainai patvirtina ne tik šalių bendradarbiavimo praktika, bet ir kiti byloje esantys rašytiniai įrodymai (Statybos darbų žurnalo Nr. II-12 įrašai) bei liudytojų parodymai, be to, atsakovė pripažįsta dalį atliktų darbų, dėl kurių nebuvo rašytinio susitarimo (pavyzdžiui, darbai „D“ korpusė). Atsakovės argumentus, kad ji nesutarė dėl konkrečios kainos, teismas vertino kritiškai, nurodęs, kad pagal susiformavusią praktiką ieškovė papildomus darbus vykdė pagal ankstesnius įkainius, o atsakovė nepateikė įrodymų, jog ieškovės nurodyti įkainiai aiškiai neatitiko ankstesnių. Teismas laikė neįrodytais atsakovės teiginiais, kad ji darbų neužsakė ir negalėjo užsakyti dėl savo santykių su trečiaisiais asmenimis. Teismo vertinimu, ieškovė pateikti įrodymai patvirtina, kad atsakovė labai konkrečiai derino užsakomus darbus, pateikdavo brėžinius su pastabomis ir pataisymais. Teismas nurodė, kad užsakytų ir atliktų darbų faktą patvirtina antstolės faktinių aplinkybių konstatavimo protokolai ir atsakovės veiksmai, įskaitant tai, kad ji sumokėjo už dalį perdavimo–priėmimo aktuose nurodytų darbų, šių aktu pagrindu išrašytą sąskaitą perdavė bankui „AS Bigbank“, patvirtindama, kad sąskaita yra tinkama finansavimui skirti, prašydama skirti finansavimą už atliktus darbus, atsakovė neišskyrė ieškovės darbų, kuriuos vertino kaip neatliktus. Teismas padarė išvadą, kad atsakovė nepagrįstai nesumokėjo ieškovei 41 101,79 Eur už 2020 m. vasario mėn. atliktus darbus.
11. Nurodęs, kad atsakovė, ginčydama ieškovės 2020 m. kovo–balandžio mėn. atliktų darbų kiekį, remiasi matininko T. V. atliktais matavimais, teismas vertino, kad šio matininko atliktus kiekio matavimus paneigia UAB „K M Centro“ matavimai ir buvusio atsakovės vadovo A. A. parodymai, kad į T. V. matavimus nebuvo įtraukta dalis apšiltinto ploto. Teismas pažymėjo, jog iš atsakovės pateikto plotų perskaičiavimo matyti, kad apšiltinimo plotų perskaičiavimo pagrindu ji laikė ne tai, kad matavimai yra netikslūs, bet faktą, jog kai kuriuos darbus ieškovė atliko be rašytinio susitarimo. Atkreipęs dėmesį į tai, jog atsakovė atsiliepime į ieškinį nurodė, kad ieškovės 2020 m. kovo–balandžio mėn. atlikti darbai buvo su trūkumais, kurie buvo užfiksuoti 2020 m. gegužės 20 d. defektų fiksavimo akte, teismas pažymėjo, jog dėl paminėtų darbų trūkumų ištaisymo ar jų šalinimo kainos priteisimo atsakovė nėra pareiškusi reikalavimo, byloje nėra įrodymų, kad atsakovės defektų akte užfiksuoti trūkumai yra realūs ir kokia jų pašalinimo kaina. Teismas vertino, kad 2020 m. gegužės 20 d. defektų akte nurodytų dokumentų užsakovui nepateikimas negali būti laikomas rangos darbų rezultato trūkumu, dėl kurio atsakovė negalėtų naudotis darbų rezultatu. Teismas konstatavo, kad atsakovė turi sumokėti ieškovei 30 587,98 Eur už 2020 m. kovo–balandžio mėn. atliktus darbus.
12. Vertindamas atsakovės atlikto įskaitymo teisėtumą, teismas padarė išvadą, kad atsakovė neturėjo reikalavimo ieškovei, todėl jos atliktas įskaitymas yra nepagrįstas.
13. Vertindamas atsakovės priešieškinio argumentus dėl ieškovės atliktų fasado apdailos darbų trūkumų, teismas pripažino, kad eksperto dr. D. K. vertinimo akte, kuriuo atsakovė grindė darbų trūkumus ir jų šalinimo kainą, nustatyti trūkumai yra pagrįsti. Teismas pažymėjo, kad iš esmės tokius pačius trūkumus nurodė ir prof. dr. S. M., kuris nesutiko tik su trūkumų atsiradimo priežastimis, jų šalinimo būdais ir kaina.
14. Teismas atmetė ieškovės argumentus, kad druskų nubėgimų ant klinkerio plytelių atsirado dėl atsakovės pateiktos netinkamos medžiagos – netinkamos klinkerio plytelių kokybės. Teismas vertino, kad tokie ieškovės teiginiai neįrodyti. Teismas rėmėsi eksperto dr. D. K. išvada, kad druskos nutekėjimų atsirado dėl technologinių procesų nesilaikymo atliekant klįjavimo darbus.
15. Teismas taip pat atmetė ieškovės argumentus, kad ji nevykdė lauko palangių montavimo darbų. Teismo vertinimu, ieškovės nurodytas susirašinėjimas su atsakovu, kad R. (M.) gali atlikti lauko palangių apskardinimo darbus, nepatvirtina, jog ieškovė nevykdė šių darbų ar kad jų nevykdė bendradarbiaudama su nurodytu asmeniu, iš šio susirašinėjimo matyti, kad ieškovė derino šių darbų atlikimą.
16. Teismas nesutiko su ieškovės teiginiu, kad atsakovė neužsakė klinkerio plytelių impregnavimo darbų ir dažomo fasado glaistymo darbų. Atsižvelgdamas į tai, kad daugelį klausimų šalys sprendavo žodiniais susitarimais, teismas vertino, jog šalys iš esmės negalėjo susitarti dėl iš anksto žinomo nekokybiško darbo rezultato, kiek tai susiję su fasado dažymo darbais, t. y. kad dažymas neapims parengiamųjų darbų, esant reikalui – glaistymo. Teismas nesutiko su ieškove, kad atsakovė užsakė dažymo darbus žinodama, jog betono poros nebus nudažytos, ir kad toks rezultatas atsakovei buvo priimtinas, taip pat kad glaistymo darbų neaptarimas įrodo, jog ieškovė veikė pagal suderintą ir užsakovo nurodytą technologiją.
17. Ieškovės nurodytos aplinkybės, kad klinkerio plytelių impregnavimo darbai nebuvo užsakyti, teismas nevertino kaip reikšmingos. Teismas nurodė, kad klinkerio plytelių impregnavimą ekspertai nurodo kaip darbų trūkumo šalinimo būdą, o šioje byloje įrodyta, jog druskų nutekėjimai yra susiję su tuo, kad buvo pažeisti plytelių klįjavimo technologiniai procesai. Dėl to šiuo atveju nėra svarbu, ar šalys tarėsi dėl klinkerio plytelių impregnavimo. Teismas pažymėjo, kad ekspertai teisme paaiškino, jog klinkerio plytelių impregnavimas ne visada yra būtinas, tačiau šiuo atveju, siekiant sustabdyti tolimesnį druskų išsiskyrimą, impregnavimas yra racionalus trūkumo šalinimo būdas.
18. Nurodęs, kad, pagal eksperto dr. D. K. skaičiavimus, fasado darbų trūkumų šalinimo kaina yra 66 265,01 Eur, taip pat atkreipęs dėmesį į tai, jog eksperto nurodyta trūkumų šalinimo kaina yra apskaičiuota įvertinus, kad nėra protingos galimybės perdažyti fasadą dalimis, t. y. tik tose vietose, kur yra nustatyti trūkumai, nes tuomet skirsis fasado spalva, teismas vertino, kad priešieškinio reikalavimas priteisti 66 265,01 Eur kaip fasado apdailos darbų trūkumų šalinimo kainą yra pagrįstas ir tenkintinas.
19. Spręsdamas dėl priešieškinio reikalavimo priteisti 12 801,37 Eur už neatliktus darbus, teismas nustatė, kad pagal šalių sudarytą papildomą susitarimą Nr. 6 ieškovė, be kita ko, turėjo atlikti viršutinių angokraščių aptaisymo klinkerio plytelėmis darbus, tačiau šių darbų neatliko ir

atsisako juos atlikti, o atsakovė už šiuos ieškovės neatliktus darbus yra jai sumokėjusi. Dėl to teismas nusprendė, kad priešieškinių reikalavimo dalis dėl 2148,37 Eur priteisimo už neatliktus viršutinių angokraščių aptaisymo klinkerio plytelėmis darbus yra tenkintina. Kitą šio priešieškinių reikalavimo dalį teismas atmetė konstatavęs, kad dėl atitinkamų atsakovės įvardytų kaip neatliktų darbų byloje nėra duomenų, jog ieškovė būtų juos įtraukusi į atliktų darbų aktus ir atsakovė būtų už juos ieškovei sumokėjusi, o dėl kitų atsakovės įvardytų kaip neatliktų darbų byloje nėra duomenų, kad jų vertę ieškovė būtų deklaravusi atsakovei kaip atlyginimą už atliktus darbus.

20. Teismas atmetė ieškovės argumentus, kad atsakovė yra priėmusi atliktus darbus be pastabų ir dėl to nebeturi teisės reikšti pretenzijų dėl atliktų darbų kokybės. Teismas vertino, kad šiuo atveju negali būti laikoma, jog atsakovė yra priėmusi darbus, sutiko su atsakove, jog baigiamasis darbų perdavimo–priėmimo aktas nėra parašytas (Sutarties 5.5 punktas, 4.10 punktas).
21. Teismas nurodė, kad, esant netinkamai darbų kokybei, užsakovas turi teisę reikšti vieną iš Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.665 straipsnio 1 dalyje nurodytų alternatyvių reikalavimų. Šiuo atveju atsakovė pasirinko CK 6.665 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatytą pažeistų teisių gynimo būdą ir pareiškė rangovei reikalavimą sumažinti darbų kainą netinkamai atliktų darbų verte, skaičiuojant, kiek kainuotų tokių trūkumų pašalinimas. Priešieškinių reikalavimas sumažinti darbų kainą nustatytų fasado apdailos darbų trūkumų ištaisymo verte yra pareikštas tinkamai ir tenkintinas pagal paminėtas CK 6.665 straipsnio 1 dalies 2 punkto nuostatas.
22. Teismas atmetė ieškovės argumentus, kad atsakovė neturi reikalavimo teisės pagal priešieškinį, nes ginčo pastatas yra perleistas UAB „Plotima“ (ankstesnis pavadinimas UAB „Rentasa“). Teismas vertino, kad daikto pirkėjo teisė į rangovą dėl daikto trūkumų yra subsidijari ir tokia situacija nepaneigia užsakovo teisės reikšti ieškinį tiesiogiai rangovui, nors daiktas ir yra perleistas. Teismas pažymėjo, kad UAB „Plotima“ dalyvauja byloje kaip trečiasis asmuo, ir paneigė ieškovės keliamas abejones dėl reikalavimo teisės perdavimo.
23. Spręsdamas ieškovės reikalavimą dėl nuostolių atlyginimo priteisimo, teismas vertino kaip pagrįstus ieškovės reikalavimus jai priteisti iš atsakovės už UAB „KM Centras“ atliktus matavimus sumokėtus 150 Eur ir už faktinių aplinkybių konstatavimo protokolus antstolei sumokėtus 726 Eur. Tačiau teismas netenkino ieškovės reikalavimo atlyginti ieškovės 1239,04 Eur išlaidas, atsiradusias dėl to, kad, atsakovei nutraukus sutartį, ieškovė turėjo iš objekto išvežti skaldą, kurią būtų panaudojusi, jei sutartis būtų buvusi vykdoma. Teismas vertino, kad atsakovė negali būti laikoma kalta ir atsakinga už sutarties nutraukimą bei ieškovės susidariusias išlaidas, byloje yra konstatuoti priešpriešiniai ieškovės padaryti sutarties netinkamo vykdymo atvejai, medžiagų išvežimo iš objekto sąnaudų šiuo atveju priskirtinos rangovės rizikai.
24. Teismas įskaitė patenkintus šalių reikalavimus ir nustatė, kad ieškovei iš atsakovės priteisiama 4152,39 Eur.
25. Spręsdamas ieškovės reikalavimą dėl palūkanų priteisimo teismas nustatė, jog Rangos sutarties 7.1 punkte nustatyta, kad jeigu užsakovas uždelšia atsiskaityti su rangovu, jis moka 0,02 proc. dydžio palūkanas nuo neapmokėtos sumos už kiekvieną uždelstą dieną. Teismas nurodė, kad kadangi šalių reikalavimai buvo priešpriešiniai, tai palūkanos skaičiuotinos nuo didesnės ieškovės reikalavimo vertės, nuo paskutinės sąskaitos apmokėjimo dienos, t. y. nuo 2020 m. birželio 4 d., iki kreipimosi į teismą dienos, t. y. 2020 m. birželio 18 d., ir ieškovei priteistina 11,63 Eur palūkanų.
26. Teismas nurodė, kad nuo priteistos sumos ieškovei taip pat priteistos 8 proc. procesinės palūkanos nuo civilinės bylos iškėlimo dienos (2020 m. birželio 22 d.) iki teismo sprendimo visiško įvykdymo.
27. Spręsdamas dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo teismas nurodė, kad byloje buvo iš dalies patenkinti ieškinių ir priešieškinių reikalavimai, kurie pagal savo esmę yra lygiaverčiai, todėl nėra pagrindo skirstyti šalių bylinėjimosi išlaidų.
28. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal ieškovės ir atsakovės apeliacinius skundus, 2022 m. gruodžio 20 d. nutartimi pakeitė Vilniaus apygardos teismo 2022 m. gegužės 10 d. sprendimo dalį, kuria iš dalies patenkintas ieškovės reikalavimas priteisti palūkanas, ir priteisė ieškovei iš atsakovės 743,28 Eur palūkanų, o kitą teismo sprendimo dalį paliko iš esmės nepakeistą, tik rezoliucinę dalį papildė išvada pripažinti negaliojančiu atsakovės atliktą 15 055,02 Eur apimtį įskaitymą, apie kurį ieškovė buvo informuota 2020 m. birželio 2 d. raštu.
29. Kolegija nesutiko su ieškovės argumentu, kad pirmosios instancijos teismas bylos dalį dėl atsakovės reikalavimo sumažinti statybos darbų kainą nagrinėjo ne pagal šių teisių gynimo būdą, o pagal reikalavimą atlyginti trūkumų šalinimo išlaidas, todėl nepagrįstai tenkino dalį priešieškinių reikalavimų dėl 66 265,01 Eur rangos darbų trūkumų pašalinimo kainos priteisimo. Kolegija nurodė, kad pirmosios instancijos teismas atsakovės reikalavimą priteisti 66 265,01 Eur vertino kaip reikalavimą atlyginti trūkumų šalinimo išlaidas pagal CK 6.665 straipsnio 1 dalies 3 punktą. Kolegija nusprendė, kad nėra pagrindo sutikti su ieškove, jog byloje reikalavimas dėl 66 265,01 Eur priteisimo yra pareikštas kaip reikalavimas sumažinti darbų kainą, o ne priteisti darbų trūkumų šalinimo išlaidas. Šią išvadą, kolegijos vertinimu, taip pat pagrindžia atsakovės reikalavimui pagrįsti teikti įrodymai, be kita ko, 2020 m. liepos 15 d. vertinimo aktas, kuriame nustatyti būtent rangos darbų trūkumai bei jų šalinimo kaina.
30. Vertindama ieškovės argumentus, kad Rangos sutartimi atsakovei nėra suteikta teisė reikalauti atlyginti nepatirtas darbų trūkumų šalinimo išlaidas, atsakovė neturi teisės reikalauti tarpiniais aktais perduotų darbų trūkumų šalinimo išlaidų, kolegija pažymėjo, kad CK 6.697 straipsnio 3 dalies ir 6.666 straipsnio 4 dalies sisteminė analizė leidžia daryti išvadą, jog tais atvejais, kai yra nustatytas darbų rezultato kokybės garantinis terminas, rangovas laikytinas atsakingu už darbų rezultato kokybės trūkumus visą darbų rezultato garantinį laikotarpį, todėl paaiškėjus darbų rezultato kokybės trūkumams užsakovas turi įrodyti tik patį defektų buvimą faktą. Užsakovas neturi įrodinėti aplinkybių, kad trūkumai atsirado iki darbų rezultato perdavimo užsakovui momento arba dėl priežasčių, atsiradusių iki šio momento. Rangovas, siekdamas apsiginti nuo pareikštų reikalavimų dėl darbų rezultato trūkumų, turėtų įrodyti aplinkybes, kad trūkumai atsirado dėl užsakovo ar trečiųjų asmenų kaltės ar dėl normalaus darbų rezultato nusidėvėjimo. Tokį specifinį įrodinėjimo naštos paskirstymą ne kartą yra akcentavęs ir kasacinis teismas (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gruodžio 1 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-516/2009; 2010 m. lapkričio 29 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-469/2010; 2011 m. gruodžio 20 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-559/2011).
31. Kolegija nurodė, jog šalių sudarytoje Rangos sutartyje nustatyta, kad: rangovė suteikia garantiją atliktiems darbams (5.2 punktas); garantinis terminas yra suteikiamas visiems darbams (5.4 punktas); rangovė iki baigiamojo darbų perdavimo–priėmimo akto patvirtinimo, taip pat garantiniu laikotarpiu išaiškėjusius darbų trūkumus įsipareigoja šalinti savo lėšomis (5.5 punktas). Byloje nėra ginčo, kad tarp šalių baigiamasis darbų perdavimo–priėmimo aktas nepasirašytas. Įvertinus Rangos sutarties 5.2, 5.4 bei 5.5 punktų nuostatas, kolegija konstatavo, kad ieškovė suteikė atsakovei atliktų darbų garantiją ir įsipareigojo šalinti savo lėšomis garantiniu laikotarpiu išaiškėjusius darbų trūkumus, todėl atsakovė turi teisę reikalauti atlyginti tarpiniais aktais perduotų darbų trūkumų šalinimo išlaidas.
32. Kolegija nurodė, kad pirmosios instancijos teismas tinkamai įvertino eksperto dr. D. K. vertinimo akte nurodytas aplinkybes ir jame nurodytų duomenų pagrindu padarė pagrįstas išvadas. Iš nurodyto vertinimo akto matyti, kad darbų trūkumai yra susiję su klinkerio plytelių klijavimo netinkamu technologiniu procesu, be to, nustatyta, kad fasado dažymo darbai atlikti nekokybiškai. Priešingai nei teigia ieškovė, vertinimo akte nustatyta konkreti darbų trūkumų priežastis, t. y. rangovės netinkamai atlikti fasado darbai, todėl ieškovei taikytina atsakomybė už netinkamą darbų kokybę. Atsižvelgdama į tai, kad vertinimo akte apskaičiuota fasado darbų trūkumų šalinimo vertė, nustatyta įvertinus tai, jog nėra galimybės perdažyti fasadą dalimis, yra 66 265,01 Eur, o ieškovės atsakovei teiktoje lokalinėje sąmatoje Nr. 11 nurodyta fasado dažymo darbų kaina sudarė 58 137,18 Eur, kolegija laikė vertinimo akte nustatytus įkainius atitinkančiais rinkos kainą. Kolegija nurodė, jog byloje esantys įrodymai patvirtina, kad atsakovė buvo užsakiusi angokraščių aptaisymo klinkerio plytelėmis darbus ir už juos sumokėjo, tačiau darbai nebuvo atlikti, todėl teismas pagrįstai atsakovei priteisė jų kainą.
33. Pasisakydamas dėl ieškovės argumento, jog jai turi būti atlygintos 1234,09 Eur išlaidos, susijusios su skaldos iš Objekto išvežimu po Rangos

sutarties nutraukimo, kolegija nurodė neturinti pagrindo nesutikti su pirmosios instancijos teismo išvada, jog atsakovė negali būti laikoma atsakinga už Rangos sutarties nutraukimą, todėl medžiagų išvežimo iš Objekto sąnaudos priskirtinos rangovės rizikai.

34. Atsižvelgdama į tai, kad pirmosios instancijos teismas atsakovės atliktą 15 055,02 Eur įskaitymą įvertino kaip nepagrįstą ir naikintą, kolegija nusprendė, kad yra pagrindas patikslinti pirmosios instancijos teismo sprendimo rezoliucinę dalį, nurodant, kad įskaitymas pripažintinas negaliojančiu.
35. Kolegija sutiko su ieškovės argumentu, kad jai turėjo būti priteista visa 743,28 Eur palūkanų suma ir tik tada taikytas šalių priešpriešinių reikalavimų įskaitymas. Atsižvelgdama į Rangos sutarties 2.8, 7.1 punktus, tai, kad ieškovė sąskaitą Nr. 1 išrašė 2020 m. vasario 28 d., ji turėjo būti apmokėta iki 2020 m. kovo 29 d., o sąskaitą Nr. 2 išrašė 2020 m. gegužės 4 d., ji turėjo būti apmokėta iki 2020 m. birželio 3 d., taip pat atsižvelgdama į pagal šias sąskaitas ieškovei priteistinas sumas, kolegija nusprendė, kad ieškovei priteistina iš viso 743,28 Eur palūkanų.
36. Įvertinusi ieškovės argumentus dėl bylinėjimosi išlaidų, patirtų pirmosios instancijos teisme, paskirstymo, kolegija nusprendė, kad, nagrinėjamu atveju pirmosios instancijos teismui tenkinus tiek ieškinį, tiek priešieškinį iš esmės analogiška proporcija, pagrįsta ir teisinga šalims patirtų bylinėjimosi išlaidų neatlyginti vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 93 straipsnio 4 dalimi.
37. Vertindama atsakovės apeliacinio skundo argumentus, kolegija, atsižvelgdama į statybos darbų žurnalo II-12 duomenis apie ieškovės atliktus darbus 2020 m. vasario mėn., taip pat į tai, jog minėtame žurnale prie ieškovės nurodytų 2020 m. vasario mėn. atliktų darbų yra pasirašęs techninės priežiūros vadovas, kuris buvo atsakovės darbuotojas, t. y. šie darbai buvo priimti statinio statybos techninės priežiūros vadovo kaip atlikti, nusprendė, kad tarp ieškovės ir atsakovės egzistavo susitarimas dėl papildomų darbų atlikimo. Kolegija nurodė, kad atsakovė neįrodė, jog šių darbų kaina yra nepagrįsta.
38. Kolegija nurodė pritarianti pirmosios instancijos teismo sprendimo motyvams dėl šalių sudarytų papildomų susitarimų atlikti darbus 2020 m. vasario mėn., dėl atliktų darbų trūkumų ir jų pašalinimo kainos, todėl šių motyvų nekartojanti.

III. Kasacinių skundų ir atsiliepimų į juos teisiniai argumentai

39. Kasaciniu skundu ieškovė prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. gruodžio 20 d. nutarties dalis, kuriomis paliktos nepakeistos Vilniaus apygardos teismo 2022 m. gegužės 10 d. sprendimo dalys priteisti atsakovei iš ieškovės 68 413,38 Eur sumą, atmesti ieškovės reikalavimą dėl 1239,04 Eur nuostolių iš atsakovės atlyginimo priteisimo, nuspręsta neskirstyti bylinėjimosi išlaidų, ir šią bylos dalį perduoti iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui, priteisti iš atsakovės ieškovei patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
- 39.1. Pirmosios instancijos teismas nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. gruodžio 29 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-3-345-403/2021 suformuotos CK 6.665 straipsnio 1 dalies 2 punkto taikymo ir aiškinimo praktikos ir dėl šios priežasties priėmė neteisėtą sprendimą. Nurodytoje nutartyje išaiškinta, kad reikalavimas dėl darbų kainos sumažinimo, grindžiamas CK 6.665 straipsnio 1 dalies 2 punkte įtvirtintu specialiuoju užsakovo teisių gynimo būdu, negali būti įrodinėjamas darbų, kurių kainą yra reikalaujama sumažinti, trūkumų šalinimo verte. Pirmosios instancijos teismas sprendime išaiškino priešingai. Teismas privalėjo vertinti, ar atsakovė pateikė įrodymus, kiek ieškovė sutaupė, tariamai netinkamai atlikusi darbus, o jai nepateikus tokių duomenų, turėjo atmesti reikalavimą priteisti 66 265,01 Eur.
- 39.2. Apeliacinės instancijos teismas pažeidė CPK 17 straipsnyje įtvirtintą lygiateisiškumo principą, paneigė ieškovės teisę į teisminę gynybą (teisę būti išklausytai). Nors tiek byla nagrinėjant pirmosios instancijos teisme, tiek atsiliepime į ieškovės apeliacinį skundą atsakovė palaikė aiškią ir nedviprasmišką poziciją, kad ji gina savo teises CK 6.665 straipsnio 1 dalies 2 punkte įtvirtintu teisių gynimo būdu, bei teigė turinti teisę šį teisių gynimo būdą įrodinėti darbų trūkumų šalinimo kaina, apeliacinės instancijos teismas be jokio pagrindo atsakovės naudojamą teisių gynimo būdą perkvalifikavo į CK 6.665 straipsnio 1 dalies 3 punkte įtvirtintą teisių gynimo būdą ir, net nesuteikęs ieškovei galimybės atsikirsti į pakeistą priešieškinio dalyką, pripažino šį reikalavimą pagrįstu. Pakeitęs atsakovės pasirinktą jos teisių gynimo būdą teismas priėmė neteisėtą sprendimą – atsakovė negali apginti savo teisių remdamasi nurodyta teisės norma, nes Rangos sutartyje šalys susitarė, kad atsakovė gali reikalauti atlyginti tik jau patirtas darbų trūkumų šalinimo išlaidas, tačiau atsakovė nėra patyrusi reikalaujamų priteisti išlaidų.
- 39.3. Apeliacinės instancijos teismas netinkamai taikė CK 6.697 straipsnio 3 dalies ir 6.666 straipsnio 4 dalies nuostatas. Šios normos taikomos, kai statybos rangos darbų trūkumų atsiranda ar paaiškėja po darbų perdavimo, t. y. kai darbų perdavimo metu trūkumų neegzistavo arba jie egzistavo, tačiau nebuvo akivaizdūs. Teismai nevertino darbų trūkumų paaiškėjimo momento ir aplinkybių, jie buvo akivaizdūs ar paslėpti. Ieškovė pateikė įrodymus, kad atsakovės nurodytos fasado ir parapetų dažymo ir fasado apdailos darbų savybės, kurias ji vadina trūkumais, darbų perdavimo momentu buvo akivaizdžios, tačiau atsakovė priėmė darbus be jokių priekaištų.
- 39.4. Apeliacinės instancijos teismas tinkamai nemotyavo sprendimo, neįnagrinėjo ieškovės esminių argumentų, todėl pažeidė CPK 331 straipsnio 4 dalį ir ieškovės teisę būti išklausytai. Ieškovė kaip pagrindą atmesti priešieškinį buvo nurodžiusi aplinkybę, kad atsakovė perleido ginčo objektą UAB „Plotima“ ir neturi materialinio suinteresuotumo reikšti reikalavimą dėl kainos sumažinimo, tačiau apeliacinis teismas šių argumentų nevertino. Apeliacinis teismas taip pat be jokių motyvų atmetė ieškovės argumentus dėl Rangos sutarties nuostatų aiškinimo; dėl to, ar ieškovė buvo įsipareigojusi apkljuoti klinkerio plytelėmis viršutinius angokraščius, esančius virš langų ir durų, ir atitinkamai ar atsakovė atsiskaitė su ja už šiuos darbus; dėl to, kad sutartis buvo nutraukta dėl atsakovės kaltės (jai nesumokėjus už darbus). Nors ieškovė įrodinėjo, kad pirmosios instancijos teismas nepagrįstai vadovavosi tik atsakovės pateiktu vertinimo aktu ir nevertino tapataus pobūdžio ieškovės pateiktų įrodymų (konsultacinių išvadų), apeliacinis teismas nutartyje net nepaminėjo šių įrodymų.
- 39.5. Teismai pažeidė CPK 185 straipsnyje nustatytas įrodymų vertinimo taisykles. Atsakovė įrodinėjo priešieškinio reikalavimus remdamasi dr. D. K. vertinimo aktu, o ieškovė rėmėsi ekspertų prof. dr. S. M. ir dr. A. P. konsultacinėmis išvadomis, taip pat kitais įrodymais. Nors vertinimo aktas ir konsultacinės išvados vertintini kaip tos pačios rūšies (rašytiniai) įrodymai ir vieni kitų atžvilgiu neturi didesnės įrodomosios galios, teismai vertino tik dr. D. K. akto turinį. Teismai neįstatė ir nevertino byloje esančių įrodymų prieštaravimų ir nepateikė motyvų, kodėl pasirinko vadovautis būtent šiuo aktu. Teismai nevertino ieškovės argumentų, kad dr. D. K. aktas nėra patikimas.
- 39.6. Teismai netinkamai taikė CPK 93 straipsnio 4 dalį ir nepagrįstai atsisakė paskirstyti šalių bylinėjimosi išlaidas. Šioje nuostatoje yra baigtinis sąrašas pagrindų, kuriems egzistuojant teismai gali nukrypti nuo bendrųjų bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisyklių, tačiau joje nėra nurodyta, kad teismas gali neskirstyti bylinėjimosi išlaidų, nes, jo vertinimu, šalių reikalavimai iš esmės yra lygiaverčiai. Šalių reikalavimai nėra lygiaverčiai, teismai patenkino 99 proc. ieškinio reikalavimų ir 86,5 proc. priešieškinio reikalavimų.
40. Kasaciniu skundu atsakovė prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. gruodžio 20 d. nutartį ir išspręsti bylą iš esmės – atmesti ieškovės reikalavimą priteisti 41 101,79 Eur, priteisti iš ieškovės atsakovės naudai visų patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

- 40.1. Teismas netinkamai taikė CK 6.653 straipsnio 4 dalį, 6.684 straipsnio 4, 5 dalis ir nukrypo nuo šiuo klausimu suformuotos Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos. Nurodytos teisės normos ir kasacinio teismo praktikoje pateikti išaiškinimai suponuoja išvadą, kad, iškylus poreikiui atlikti papildomus rangos darbus, užsakovas privalo būti įspėtas apie tai ir pritarti darbams, šalys turi suderinti papildomai atliekamų darbų kiekį ir kainą; priešingu atveju rangovas neturi teisės reikalauti atlyginimo už atliktus papildomus darbus. Rangos sutartyje taip pat buvo nustatyta, kad tuo atveju, jei atsiranda būtinybė atlikti papildomus darbus, rangovas privalo apie tai nedelsdamas pranešti užsakovui; darbų kaina keičiama tik rašytiniu šalių susitarimu. Byloje nėra įrodyta, kad ieškovė informavo atsakovę ir gavo jos pritarimą, kad būtų atlikti papildomi darbai, taip pat kad buvo suderintas papildomų darbų kiekis ir kaina. Faktą, kad ieškovė neįrodė, jog šalys buvo susitarusios dėl 2020 m. vasario mėn. atliktų darbų aktuose nurodytų darbų, patvirtina atsakovės išsamūs argumentai dėl ieškovės pateiktų įrodymų, tačiau šių apeliacinis teismas neįvertino. Nė viename ieškovės pateiktame elektroniniame laiške ar kitame dokumente nėra atsakovės nurodymo atlikti konkrečius darbus ar kitaip išreikšto sutikimo dėl 2020 m. vasario mėn. atliktų darbų aktuose nurodytų darbų atlikimo ar jų kainos. Apeliacinis teismas rėmėsi statybos žurnaluose esančiais įrašais, tačiau tokie įrašai gali patvirtinti tik tai, kad darbai buvo atlikti, o ne tai, kad atsakovė pritarė jų atlikimui, juos užsakė ar kad su ja buvo suderintas papildomas darbų kiekis ir kaina. Ieškovei atlikus su atsakove nesuderintus darbus, būtent jai tenka tokių veiksmų neigiami padariniai, o atsakovei nekilo prievolė už tokius darbus sumokėti.
- 40.2. Teismai pažeidė CPK 185 straipsnyje nustatytas įrodymų vertinimo taisykles, nes netinkamai įvertino liudytojo K. B. parodymus. Teismai neįvertino, kad liudytojas K. B., prieš atvykdamas į teismą, bendravo su ieškove ir jam buvo žinoma visa bylos medžiaga, nors liudytojui šios aplinkybės negali būti žinomos, todėl liudytojai yra šalinami iš posėdžių salės. Liudytojas pripažino, kad ieškovė siuntė jam bylos medžiagą, o tai leidžia padaryti pagrįstą prielaidą, jog galimai liudytojui buvo nurodyta ir tai, ką jis turėtų sakyti teismo posėdyje. Teismai negalėjo vertinti šio liudytojo parodymų kaip patikimų, duotų neturint suinteresuotumo bylos baigtimi. Nusprendę vertinti jo parodymus, teismai tai darė netinkamai – teismai tam tikras jo nurodytas aplinkybes vertino kaip patikimas ir patvirtinančias bylai reikšmingų aplinkybių egzistavimą, o kitas vertino priešingai. Teismai neatsižvelgė į tai, kad šis liudytojas, ėjęs statinio techninės priežiūros vadovo pareigas, ne kartą patvirtino, jog jis davė nurodymą atlikti papildomus darbus, nesuderinęs to su atsakove ir negavęs įgaliojimo.
41. Ieškovė atsiliepimu į atsakovės kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti, iš atsakovės ieškovės naudai priteisti patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
- 41.1. Teismai nagrinėjo klausimą, ar šalys buvo susitarusios dėl 2020 m. vasario mėn. atliktų darbų aktais perduotų darbų, ir padarė išvadą, kad atsakovė buvo užsakiusi šiuos darbus. Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad 2020 m. vasario mėn. atliktų darbų aktais perduoti darbai nėra susiję su šalių sudaryta rangos sutartimi, jie yra savarankiški darbai. Todėl teismai netaikė atsakovės nurodytų CK nuostatų. Teismai pagrįstai priteisė skolą už darbus vadovaudamiesi byloje esančių įrodymų visuma, neatsižvelgdami į tai, kad šalys nebuvo sudariusios dėl jų rašytinio susitarimo. Atsakovė kasaciniame skunde kelia ne CK nuostatų taikymo ir aiškinimo klausimus, o įrodymų turinio vertinimo ir fakto klausimus.
- 41.2. Net jeigu teismas vertintų, kad liudytojo K. B. parodymai buvo nepatikimi, tai nereikštų, kad teismų išvada, jog atsakovė užsakė 2020 m. vasario mėn. atliktų darbų aktais perduotus darbus, yra nepagrįsta. Pirmosios instancijos teismas padarė tokią išvadą vadovaudamasis byloje surinktų įrodymų visuma, o ne tik šio liudytojo parodymais. Vien tai, kad liudytojas buvo susipažinęs su tam tikrais bylos dokumentais, nereiškia, jog jo parodymai nėra patikimi. Liudytojui nėra uždrausta susipažinti su bylos medžiaga. CPK nuostatos, draudžiančios liudytojui būti teismo posėdžio salėje, yra skirtos tam, kad liudytojas negalėtų sužinoti, kokius parodymus dėl bylos įrodinėjamų aplinkybių teikia kiti asmenys, o ne tam, kad liudytojas nebūtų pasirošęs apklausai. Šio liudytojo apklausa tęsėsi net du teismo posėdžius, jis teikė parodymus dėl visų 2020 m. vasario mėn. atliktų darbų aktuose nurodytų darbų užsakymo ir atlikimo aplinkybių, apklausa vyko praėjus 1,5 metų po to, kai buvo atlikti darbai. Esant tokioms aplinkybėms, liudytojas gali susipažinti su dokumentais, dėl kurių jis teiks parodymus teisme. Atsakovė nenurodė, kurie šio liudytojo parodymai yra nepatikimi ir kokiems įrodymams jie prieštarauja.
42. Atsakovė atsiliepimu į ieškovės kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti, priteisti iš ieškovės atsakovės naudai visų patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
- 42.1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. gruodžio 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-345-403/2021, kurioje pateiktų išaiškinimų tariamai nepaisė teismas, buvo priimta po to, kai byloje buvo pateiktas priešiškinis ir kiti procesiniai dokumentai. Nagrinėjant bylą pirmosios instancijos teisme šalys nekėlė klausimo, kad atsakovė, reikšdama reikalavimą dėl darbų kainos sumažinimo, turėtų įrodyti, kiek ieškovė sutaupė dėl to, jog darbus atliko nekokybiškai; ieškovė pradėjo rentis šiomis aplinkybėmis tik apeliaciniame skunde. Atsakovė savo poziciją grindė aktualia teismų praktika, kurioje buvo nurodyta, kad užsakovas, pasirinkęs CK 6.665 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatytą pažeistų teisių gynimo būdą ir pareiškęs rangovui reikalavimą sumažinti darbų kainą, turi įrodyti rangovo atliktų darbų trūkumus ir tokių darbų vertę; užsakovo reikalavimas sumažinti kainą darbų, už kuriuos yra atsiskaityta ir kurių trūkumai paašikėjo vėliau, iš esmės reiškia reikalavimą grąžinti apmokėjimą už nekokybiškus darbus (Lietuvos apeliacinio teismo nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-1074-241/2016); užsakovo reikalavimas priteisti iš rangovo už atliktus darbus jam sumokėtą sumą vertintinas kaip reikalavimas taikyti užsakovui CK 6.665 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatytą teisių gynimo priemonę (sumažinti darbų kainą), kuris grindžiamas netinkama darbų kokybe (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-160-687/2016). Net jeigu būtų nustatyta, kad teismai nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos, byla turėtų būti perduota iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui atsižvelgiant į tai, kad įstatymas draudžia apeliacinį skundą grįsti aplinkybėmis, kurios nebuvo nurodytos pirmosios instancijos teisme, taip pat į tai, kad atsakovė negalėjo numatyti, jog teismų praktika pasikeis. Apeliacinis teismas nepadarė pažeidimo, dėl kurio buvo neteisingai išspręsta byla.
- 42.2. Pagal rangos sutartį atsakovė turėjo teisę reikšti ieškovei pretenzijas iki baigiamojo darbų perdavimo–priėmimo akto pasirašymo, nes jis pasirašomas, kai užbaigti visi darbai ir pašalinti visi trūkumai. Baigiamasis darbų perdavimo–priėmimo aktas nebuvo pasirašytas. Nustačius, kad pagal rangos sutartį atsakovė turėjo teisę reikšti ieškovei pretenzijas dėl darbų trūkumų bei neatliktų darbų atlikimo, o ieškovė – pareigą šalinti darbų trūkumus ir atlikti neatliktus darbus iki baigiamojo darbų perdavimo–priėmimo akto pasirašymo, nėra pagrindo vertinti, kad teismai nenustatė trūkumų atsiradimo momento ar netinkamai taikė ginčui aktualias CK 6.697 straipsnio 3 dalies ir 6.666 straipsnio 4 dalies normas.
- 42.3. Teismai vertino tiek atsakovės pateiktame vertinimo akte, tiek ieškovės pateiktoje konsultacinėje išvadoje ekspertų pateiktas išvadas ir teismo posėdžių metu ekspertų pateiktus paaiškinimus. Vien tai, kad teismai įvertino ieškovės pateiktą konsultacinę išvadą kitaip nei pati ieškovė, nereiškia, kad buvo pažeistos įrodymų vertinimo taisyklės. Aplinkybė, kad ieškovė atliko fasado apdailos darbus su trūkumais, patvirtino ne tik ekspertas dr. D. K., bet ir jos pasitelkti ekspertai prof. dr. S. M. ir dr. A. P. Priešingai nei teigia ieškovė, teismai vertino argumentus, susijusius su dr. D. K. vertinimo akte nurodyta trūkumų šalinimo kaina, ir pagrįstai nesirėmė jos pateiktoje konsultacinėje išvadoje pateiktu kainos apskaičiavimu, nes joje nurodytos kainos yra daug mažesnės už pačios ieškovės siūlytas kainas, o dr. D. K. akte nurodytos kainos iš esmės nesiskiria nuo jų.
- 42.4. Apeliacinis teismas, nustatęs, jog pirmosios instancijos teismas teisingai vertino ginčui išnagrinėti reikšmingas aplinkybes ir priėmė teisėtą ir pagrįstą sprendimą, neprivalo atkartoti ar iš naujo tirti visų pirmosios instancijos teismo sprendime nurodytų motyvų bei pasisakyti dėl kiekvieno apeliacinio skundo argumento. Apeliacinis teismas atsakė į esminius ieškovės apeliacinio skundo argumentus ir motyvavo savo išvadą.
- 42.5. Spręsdami klausimą dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo, teismai pagrįstai nurodė, kad šalių reikalavimai iš esmės buvo lygiaverčiai:

ieškinio suma sudarė 74 548,09 Eur, o priešieškinio suma – 79 066,38 Eur; abu reikalavimai buvo patenkinti beveik visiškai. Todėl byloje iš esmės nėra laimėjusios ir pralaimėjusios šalies. Teismui nusprendus, kad bylinėjimosi išlaidos turi būti paskirstytos, jos turi būti priteisiamos abiem proceso šalims. Ieškovė nurodė patyrusi pirmosios instancijos teisme 40 166,34 Eur, o atsakovė – 9341,20 Eur bylinėjimosi išlaidų. Jeigu teismas nuspręstų šalims paskirstyti bylinėjimosi išlaidas, ieškovei priteistinos išlaidos turėtų būti mažinamos, jų dydį vertinant pagal CPK ir teismų praktikoje nustatytus kriterijus.

43. Kitų atsiliepimų į kasacinius skundus CPK 351 straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka negauta.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl teismo precedento taikymo

44. Ieškovė kasaciniame skunde argumentuoja, kad pirmosios instancijos teismas nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. gruodžio 29 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-3-345-403/2021 suformuotos CK 6.665 straipsnio 1 dalies 2 punkto taikymo ir aiškinimo praktikos. Ieškovės teigimu, nurodytoje nutartyje išaiškinta, kad reikalavimas dėl darbų kainos sumažinimo, grindžiamas CK 6.665 straipsnio 1 dalies 2 punkte įtvirtintu specialiuoju užsakovo teisių gynimo būdu, negali būti įrodinėjamas darbų, kurių kainą yra reikalaujama sumažinti, trūkumų šalinimo verte, tuo tarpu šioje byloje pirmosios instancijos teismas sprendime išaiškino priešingai.
45. Pagal Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 33 straipsnio 4 dalį teismai, priimdami sprendimus atitinkamų kategorijų bylose, yra saistomi savo pačių sukurtų, o žemesnės instancijos teismai – ir aukštesnės instancijos teismų sukurtų teisės aiškinimo taisyklių, suformuluotų analogiškose ar iš esmės panašiose bylose. CPK 4 straipsnyje įtvirtinta nuostata, kad vienodos teismų praktikos formavimą įstatymų nustatyta tvarka užtikrina Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.
46. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2006 m. kovo 28 d., 2007 m. spalio 24 d. nutarimuose, pasisakydamas dėl teismo precedento reikšmės, yra pažymėjęs, kad Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtinta bendrosios kompetencijos teismų instancinė sistema turi funkcionuoti taip, jog būtų sudarytos prielaidos formuoti vienodai (nuosekliai, neprieštarinčiai) bendrosios kompetencijos teismų praktikai, kad tokios pat (analogiškos) bylos turi būti sprendžiamos taip pat, t. y. jos turi būti sprendžiamos ne sukuriant naujus teismo precedentes, konkuruojančius su esamais, bet paisant jau įtvirtintų ir taip garantuojant teismų praktikos vienodumą bei jurisprudencijos tęstinumą. Teismų praktika atitinkamų kategorijų bylose turi būti koreguojama ir nauji teismo precedentai tų kategorijų bylose gali būti kuriami tik tada, kai tai yra neišvengiamai, objektyviai būtina. Precedentų konkurencijos atveju (t. y. kai yra keli skirtingi analogiškose bylose priimti teismų sprendimai) turi būti vadovujamasi aukštesnės instancijos (aukštesnės grandies) teismo sukurtu precedentu. Iš Konstitucijos kylančios maksimos, kad tokios pat (analogiškos) bylos turi būti sprendžiamos taip pat, nepaisymas reikštų ir Konstitucijos nuostatų dėl teisingumo vykdymo, konstitucinių teisinės valstybės, teisingumo, asmenų lygybės teismui principų, kitų konstitucinių principų nepaisymą. Konstitucinis Teismas 2007 m. spalio 24 d. nutarime yra nurodęs, kad teismų precedentai yra teisės šaltiniai – *auctoritate rationis*; rėmiamasis precedentsais yra vienodos (nuoseklios, neprieštaringos) teismų praktikos, kartu ir Konstitucijoje įtvirtinto teisingumo principo, įgyvendinimo sąlyga. Dėl to teismų precedentai negali būti nemotyvuotai ignoruojami. Teismams sprendžiant bylas precedento galią turi tik tokie ankstesni teismų sprendimai, kurie buvo sukurti analogiškose bylose, t. y. precedentas taikomas tik tose bylose, kurių faktinės aplinkybės yra tapačios arba labai panašios į tos bylos, kurioje buvo sukurtas precedentas, faktinės aplinkybės ir kurioms turi būti taikoma ta pati teisė, kaip toje byloje, kurioje buvo sukurtas precedentas.
47. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nuosekliai pabrėžia teismų pareigą laikytis savo pačių ar aukštesnės instancijos teismų analogiškose ar iš esmės panašiose bylose sukurtų precedentų, taip užtikrinant teismų praktikos nuoseklumą ir nuspėjamumą. Teismo precedentų laikymasis išreiškia teisės stabilumą ir asmenų lygybės prieš įstatymą ir teismą idėją. Todėl ir teismų praktikos koregavimo neišvengiamas, objektyvus būtinumas paprastai turi būti nulemtas priežasčių, kurios yra svaresnės nei poreikis išsaugoti teisės stabilumą ir užtikrinti, kad iš esmės panašiose situacijose esančių asmenų bylos būtų sprendžiamos vienodai (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. lapkričio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-7-315-915/2018, 18 punktas).
48. Kasacinio teismo praktikoje yra pasisakyta, kad bendrosios kompetencijos teismų susisaistymas savo pačių sukurtų precedentų (sprendimų analogiškose bylose) bei žemesnės instancijos bendrosios kompetencijos teismų susaistymas aukštesnės instancijos bendrosios kompetencijos teismų sprendimų (precedentų tų kategorijų bylose) neišvengiamai suponuoja tai, kad teismai turi vadovautis tokia atitinkamų teisės nuostatų (normų, principų) turinio, taip pat šių teisės nuostatų taikymo samprata, kokia buvo suformuota ir kokia buvo vadovujamasi taikant tas nuostatas ankstesnėse bylose, *inter alia* (be kita ko), anksčiau sprendžiant analogiškas bylas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. gruodžio 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-591/2008). Pagal precedento taikymo taisykles, esant skirtingiems teismo precedentams, turi būti taikomas vėlesnis iš jų (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. birželio 1 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-175-823/2023 22 punktą).
49. Kasacinis teismas, vertindamas teisinę situaciją, kai apeliacinės instancijos teismas, tenkindamas proceso šalies prašymą, į bylą priėmė kitoje civilinėje byloje priimtą teismo nutartį ir vadovavosi joje pateiktais išaiškinimais, konstatavo, kad: pirma, kitose bylose priimti teismų procesiniai sprendimai, kuriais teismai vadovujasi kaip precedentais, nėra įrodinėjimo priemonės CPK 177 straipsnio prasme ir jiems netaikytini pateikimo apeliacinės instancijos teisme apribojimai; antra, teismai, būdami susaistyti savo pačių bei aukštesnės instancijos teismų sukurtų teisės aiškinimo taisyklių, suformuluotų analogiškose ar iš esmės panašiose bylose, ne tik gali, bet ir privalo vadovautis tokiose bylose priimtuose galutiniuose procesiniuose teismų sprendimuose pateiktais išaiškinimais; trečia, nepriklausomai nuo to, ar toks procesinis sprendimas (sprendimai) buvo pateiktas (pateikti) nagrinėjamoje byloje, bylą nagrinėjantis teismas gali ir privalo naudoti duomenis apie tokiam sprendime pateiktas teisės aiškinimo taisykles iš informacinės teismų sistemos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. spalio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-153-421/2022, 38 punktas). Kasacinis teismas laikosi pozicijos, kad naujausia kasacinio teismo praktika kaip teismo precedentu turi būti vadovujamasi konkrečią bylą nagrinėjant kasaciniame teisme ir tuo atveju, kai teismų praktika buvo pakeista jau po pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų toje konkrečioje byloje priėmimo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. birželio 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-175-823/2023, 22 punktas).
50. Kasacinio teismo konstatuota, kad vienoje byloje priimtas įsiteisėjęs teismo sprendimas kaip teismo precedentas gali būti taikomas kitoje byloje tik tada, kai pastarosios nagrinėjamos bylos esminės faktinės aplinkybės, lemiančios tos pačios teisės taikymą, yra tapačios arba iš esmės panašios kaip toje byloje, kurioje buvo sukurtas precedentas. Tam, kad būtų teisinis pagrindas atsižvelgti į ankstesnėse bylose suformuluotas teisės aiškinimo ir taikymo taisykles, nebūtina, kad visiškai sutaptų gretinamų bylų faktinių aplinkybių visuma, o pakanka, kad būtų tapačios arba esminių panašumų turėtų būtent tos aplinkybės, kurios buvo suformuluotų teisės aiškinimo ir taikymo taisyklių *ratio decidendi* (sprendimo pagrindas), t. y. kad būtų tapačios arba esminių panašumų turėtų (tik) tos teisiškai reikšmingos aplinkybės, kurių

pagrindu ir buvo suformuluota atitinkama taisyklė. Tuo tarpu tapatumo arba esminio panašumo reikalavimai netaikytini toms teisiskai nereikšmingoms bylos aplinkybėms, kurios neturėjo teisinės reikšmės ir (arba) įtakos formuluojant atitinkamą teisės aiškinimo ir taikymo taisyklę (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. vasario 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-27-701/2022, 62 punktas ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika).

51. Nagrinėjamoje byloje ginčas kilęs iš statybos rangos teisinių santykių. Teismų nustatyta, kad tarp ieškovės, kaip rangovės, ir atsakovės, kaip užsakovės, sudarytų Rangos sutarties, rašytinių ir žodinių susitarimų pagrindu ieškovė Objekte atliko įvairius statybos rangos darbus.
52. Atsakovė priešieškiniu, be kita ko, prašė priteisti iš ieškovės 66 265,01 Eur dydžio sumą, kaip sumažintos statybos darbų kainos piniginę išraišką. Šį reikalavimą atsakovė grindė tuo, kad ieškovė Objekte fasado apdailos darbus atliko su trūkumais, juos šalinti atsisakė, pagal eksperto dr. D. K. vertinimo akte atliktus skaičiavimus, ieškovės Objekte atliktų fasado darbų trūkumų šalinimo kaina yra 66 265,01 Eur.
53. CK 6.665 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad jeigu darbai atlikti nukrypstant nuo sutarties sąlygų, dėl kurių darbų rezultatas negali būti naudojamas pagal sutartyje nurodytą paskirtį arba pablogėja jo naudojimo pagal sutartyje nurodytą paskirtį galimybės (sąlygos), o jeigu paskirtis sutartyje nenurodyta, – pagal normalią paskirtį, tai užsakovas savo pasirinkimu turi teisę, jei įstatymas ar sutartis nenustato ko kita, reikalauti iš rangovo: 1) neatlygintinai pašalinti trūkumus per protingą terminą; 2) atitinkamai sumažinti darbų kainą; 3) atlyginti trūkumų šalinimo išlaidas, jeigu užsakovo teisė pašalinti trūkumus buvo nustatyta rangos sutartyje.
54. Pirmosios instancijos teismas, pasisakydamas dėl nurodyto atsakovės reikalavimo, sprendime nurodė, kad, esant netinkamai darbų kokybei, užsakovas turi teisę reikšti vieną iš CK 6.665 straipsnio 1 dalyje nurodytų alternatyvių reikalavimų, o šiuo atveju atsakovė pasirinko CK 6.665 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatytą pažeistų teisių gynimo būdą ir pareiškė rangovei reikalavimą sumažinti darbų kainą netinkamai atliktų darbų verte, skaičiuojant, kiek kainuotų tokių trūkumų pašalinimas. Teismas konstatavo, kad priešieškiniu reikalavimas sumažinti darbų kainą nustatytų fasado apdailos darbų trūkumų ištaisymo verte, priteisti 66 265,01 Eur kaip fasado apdailos darbų trūkumų šalinimo kainą yra pagrįstas ir tenkinamas pagal CK 6.665 straipsnio 1 dalies 2 punktą.
55. Taigi, pirmosios instancijos teismas nurodytą atsakovės reikalavimą kvalifikavo kaip reikalavimą taikyti CK 6.665 straipsnio 1 dalies 2 punkte įtvirtintą dėl netinkamos kokybės darbų pažeistų teisių gynimo būdą – reikalavimą sumažinti darbų kainą. Pirmosios instancijos teismas dėl darbų kainos sumažinimo nusprendė remdamasis eksperto dr. D. K. vertinimo akte nurodytomis kainomis darbų, kurie turėtų būti atlikti šalinant trūkumus, t. y. dydį, kuriuo turėtų būti sumažinta darbų kaina, nustatė pagal trūkumų šalinimo kainą.
56. Civilinėje byloje Nr. e3K-3-345-403/2021, kurioje priimta Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. gruodžio 29 d. nutartis, taip pat buvo nagrinėjamas iš statybos rangos teisinių santykių kilęs ginčas. Pastarojoje byloje ieškovė (rangovė) reikšė reikalavimą atsakovei (užsakovei) dėl skolos už atliktus, bet neapmokėtus darbus priteisimo, o atsakovė (užsakovė), nesutikdama su mokėtina suma, remdamasi netinkama atliktų darbų kokybe, prašė taikant CK 6.665 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatytą dėl netinkamos kokybės darbų pažeistų teisių gynimo būdą sumažinti sutarties kainą. Joje priimtoje kasacinio teismo 2021 m. gruodžio 29 d. nutartyje išaiškinta, kad: visi CK 6.665 straipsnio 1 dalyje įtvirtinti dėl netinkamos kokybės darbų pažeistų teisių gynimo būdai yra skirtingi, savarankiški, todėl negali būti tapatinami, *inter alia*, jų įgyvendinimo aspektu (50 punktas); taikant pažeistų teisių gynimo būdą – reikalavimą atlyginti trūkumų šalinimo išlaidas, turi būti nustatyta trūkumų šalinimo kaina, kuri priteistina užsakovui, kurio teisės buvo pažeistos dėl netinkamos kokybės darbų; taikant pažeistų teisių gynimo būdą – reikalavimą sumažinti darbų kainą, turi būti nustatyta, kokią sumą rangovas sutaupė dėl to, kad, pavyzdžiui, neatliko kai kurių statybos rangos darbų ar juos atliko netinkamai, kad panaudojo ne visas ar kitas, nei privalejo panaudoti, medžiagas, nukrypo nuo statybos darbams nustatytų technologinių reikalavimų, *inter alia*, darbus atlikdamas per trumpesnę, nei privalejo atlikti, laiką (nutarties 56 punktas). Kasacinis teismas konstatavo, kad apeliacinės instancijos teismas dėl darbų kainos sumažinimo nusprendė remdamasis ekspertizės akte nurodytomis kainomis darbų, kurie turėtų būti atlikti šalinant trūkumus, t. y. dydį, kuriuo turėtų būti sumažinta darbų kaina, nustatė pritaikęs kitam pažeistų teisių gynimo būdai – reikalavimui atlyginti trūkumų šalinimo išlaidas – taikytiną trūkumams šalinti reikalingos sumos nustatymo mechanizmą, mažintinos kainos dydžio aspektu supainiojo skirtingus savarankiškus CK 6.665 straipsnio 1 dalyje nustatytus pažeistų teisių gynimo būdus – reikalavimą atlyginti trūkumų šalinimo išlaidas ir reikalavimą sumažinti darbų kainą (54, 55 punktai). Kasacinis teismas nusprendė, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai taikė materialiosios teisės normas, reglamentuojančias užsakovo teisių gynimą reikalaujant sumažinti darbų kainą (CK 6.665 straipsnio 1 dalies 2 punktas), dėl to panaikino apeliacinės instancijos teismo nutartį ir perdavė bylą iš naujo nagrinėti šiam teismui (58 punktas).
57. Teisėjų kolegija vertina, kad nagrinėjamos bylos ir civilinės bylos Nr. e3K-3-345-403/2021 esminių faktinių aplinkybių, kurių buvimas lemia teisinių santykių kvalifikavimą ir tos pačios teisės taikymą, t. y. aplinkybių, kad, kaip kvalifikavo pirmosios instancijos teismas, sprendžiamas klausimas dėl CK 6.665 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatyto dėl netinkamos kokybės darbų pažeistų teisių gynimo būdo taikymo, teikia pagrindą padaryti išvadą, jog nagrinėjamoje byloje buvo pagrindas kaip teismo precedentu remtis Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. gruodžio 29 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-345-403/2021 50, 56 punktuose pateiktais išaiškinimais. Aplinkybė, kad nagrinėjamoje byloje priešieškiniu pareikštas anksčiau, nei buvo priimta minėta kasacinio teismo nutartis, neteikia pagrindo padaryti kitokios, nei nurodyta, išvados.
58. Kaip jau minėta, pirmosios instancijos teismas nagrinėjamoje byloje dėl darbų kainos sumažinimo 66 265,01 Eur verte taikant CK 6.665 straipsnio 1 dalies 2 punktą nusprendė remdamasis eksperto dr. D. K. vertinimo akte nurodytomis kainomis darbų, kurie turėtų būti atlikti šalinant trūkumus, t. y. dydį, kuriuo turėtų būti sumažinta darbų kaina taikant CK 6.665 straipsnio 1 dalies 2 punktą, nustatė pagal trūkumų šalinimo kainą. Dėl to teisėjų kolegija, remdamasi išdėstytais argumentais, pripažįsta pagrįstais kasacinio skundo argumentus, kad pirmosios instancijos teismas, CK 6.665 straipsnio 1 dalies 2 punkto pagrindu tenkindamas atsakovės reikalavimą dėl 66 265,01 Eur sumos priteisimo, nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. gruodžio 29 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-3-345-403/2021 suformuotos CK 6.665 straipsnio 1 dalies 2 punkto taikymo ir aiškinimo praktikos.

Dėl atsakovės pasirinkto pažeistų teisių gynimo būdo kvalifikavimo, jai nagrinėjamoje byloje reiškiant reikalavimą dėl 66 265,01 Eur dydžio sumos, kaip sumažintos statybos darbų kainos piniginės išraiškos, priteisimo

59. Ieškovė kasaciniame skunde nurodo, kad apeliacinės instancijos teismas pažeidė CPK 17 straipsnyje įtvirtintą lygiateisiškumo principą, paneigė ieškovės teisę į teisminę gynybą (teisę būti išklausytai). Nors tiek bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme, tiek atsiliepime į ieškovės apeliacinį skundą atsakovė palaikė aiškia ir nedviprasmišką poziciją, kad ji gina savo teises CK 6.665 straipsnio 1 dalies 2 punkte įtvirtintų teisių gynimo būdų, ir teigė turinti teisę šį teisių gynimo būdą įrodinėti darbų trūkumų šalinimo kaina, apeliacinės instancijos teismas be jokio pagrindo atsakovės naudojimą teisių gynimo būdą perkvalifikavo į CK 6.665 straipsnio 1 dalies 3 punkte įtvirtintą teisių gynimo būdą ir, net nesuteikęs ieškovei galimybės atsikirti į pakeistą priešieškiniu dalyką, pripažino šį reikalavimą pagrįstu. Pakeitęs atsakovės pasirinktą jos teisių gynimo būdą teismas priėmė neteisingą sprendimą – atsakovė negali apginti savo teisių remdamasi nurodyta teisės norma, nes Rangos sutartyje šalys susitarė, kad atsakovė gali reikalauti atlyginti tik jau patirtas darbų trūkumų šalinimo išlaidas, tačiau atsakovė nėra patyrusi reikalaujamų priteisti išlaidų.
60. CPK 5 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad kiekvienas suinteresuotas asmuo turi teisę įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą, kad būtų apginta pažeista ar ginčijama jo teisė arba įstatymų saugomas interesas. Pasisakydamas dėl teisės į teisminę gynybą įgyvendinimo procesinių aspektų, kasacinis teismas yra nurodęs, kad CPK 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas teisminės gynybos prieinamumo principas tiesiogiai susijęs su

CPK 13 straipsnyje įtvirtintu dispozityvumo principu, kuris reiškia, kad asmuo, manantis, jog jo teisės pažeistos, tik pats sprendžia, ar ginti pažeistą teisę ir kokią pažeistų teisių gynimo būdą pasirinkti (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. lapkričio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-474/2009; 2009 m. gruodžio 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-470/2009).

61. Civilinio proceso teisė pagal reguliavimo dalyką ir teisinių santykių reglamentavimo principus yra viešoji teisė, todėl teismas, kaip civilinių procesinių santykių subjektas, turi tik tas teises, kurios jam yra suteiktos konkrečių teisės aktų nuostatų, ir neturi teisės peržengti įstatymo nustatytos kompetencijos ribų.
62. Civilinių teisių gynimo būdai – tai materialiojo teisinio pobūdžio reikalavimai, reiškiama asmens, kurio teisės pažeistos arba kuriam gresia jų pažeidimo pavojus, ir skirti pažeistoms civilinėms teisėms apginti arba civilinių teisių pažeidimui išvengti. Asmuo, norėdamas, kad jo civilinės teisės būtų apgintos, gali naudoti vieną ar iš karto kelis civilinės teisės gynimo būdus, jeigu įstatyme nenustatyta konkretaus tos civilinės teisės gynimo būdo. CK 1.137 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad asmenys savo nuožiūra laisvai naudojami civilinėms teisėms, taip pat teisė į teisminę gynybą, t. y. patys sprendžia visus su turimos teisės įgyvendinimu ir gynybu susijusius klausimus: įgyvendinimo būdus ir apimtį, teisės perdavimo kitiems asmenims, teisių gynimo būdus, teisės atsisakymą ir kt. (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. spalio 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-425/2012).
63. CK 1.137 ir 1.138 straipsniuose nustatytas teisinis reglamentavimas suponuoja bylą nagrinėjančio teismo pareigą įvertinti, ar ieškovo pasirinktas teisių gynimo būdas atitinka įstatyme įtvirtintą reglamentavimą, be kita ko, ar toks būdas gali būti taikomas konkretaus teisių pažeidimo atveju, ar egzistuoja alternatyvūs teisių gynimo būdai, ar įstatyme neįtvirtinta konkretaus teisių gynimo būdo taikymo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. kovo 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-64-421/2022, 30 punktas). Teismas negali keisti ieškinyje nurodytų teisių gynimo būdų, nes privalo užtikrinti proceso šalių lygiateisiškumą (CPK 17 straipsnis), išskyrus atvejus, kai reikia apginti viešąjį interesą (CPK 49, 320, 353 straipsniai) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. balandžio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-101-421/2022, 26 punktas; 2022 m. birželio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-172-313/2022, 24 punktas).
64. Kasacinio teismo jurisprudencijoje išaiškinta, kad ieškinyje suformuluotas reikalavimas (ieškinio dalykas) apibrėžia civilinės bylos nagrinėjimo ribas. Ieškinio dalykas (lot. *petitum*) – tai materialusis teisinis reikalavimas, ieškovo pasirinktas pažeistų ar ginčijamų teisių gynimo būdas. Ieškovas turi teisę ir pareigą pasirinkti bei tiksliai suformuluoti ieškinio dalyką, t. y. suformuluoti jį taip, kad būtų aišku, kokio materialinio teisinio rezultato siekiama iškeliant bylą, nes būtent tinkamas ieškinio dalyko (ir pagrindo) suformulavimas užtikrina tinkamą teisės kreiptis į teismą įgyvendinimą, leidžia apibrėžti bylos teisminio nagrinėjimo ribas ir sudaro pagrindą įstatymo nustatyto ir ieškovo pasirinkto būdo apginti pažeistas teises (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. birželio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-203-684/2021, 24 punktas). Nurodant ieškinio dalyką kiekviename ieškinyje turėtų būti aiškiai nurodyta asmens teisė arba įstatymų saugomas interesas, kuriuos, į teismą besikreipiančio asmens nuomone, reikėtų ginti. Be to, ieškinyje būtina nurodyti asmens pageidaujamą ir teismo prašomą pritaikyti pažeistos teisės gynimo būdą (CK 1.138 straipsnis), tačiau neprivaloma savo reikalavimo teisiskai kvalifikuoti, pakanka, kad į teismą besikreipiantis asmuo nurodytų, ko ir kokia apimtimi jis prašo iš teismo, tačiau bet kokių atveju ieškinio dalykas turi būti suformuluotas aiškiai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. balandžio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-95-403/2021, 20 punktas).
65. Kasacinio teismo praktikoje nurodoma, kad dėl netinkamo rangos sutarties vykdymo nukentėjusios šalies teisių gynimo būdai įtvirtinti tiek bendrosiose sutarčių teisės normose (pvz., CK 6.207, 6.209, 6.213, 6.217, 6.256, 6.261 straipsniuose), tiek ir specialiosiose (pvz., CK 6.665 straipsnyje). Priklausomai nuo sutarties pažeidimo kreditorius gali rinktis vieną ar kelis teisių gynimo būdus, jeigu jų bendrą taikymą leidžia pasirinktų gynimo būdų prigimtis (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. vasario 20 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-74-421/2015).
66. Kasacinis teismas, pasisakydamas dėl bendrųjų ir specialiųjų teisės normų konkurencijos, yra konstatavęs, kad specialiosios teisės normos, skirtos konkrečiai santykių grupei reglamentuoti, taikomos prioritetiškai bendrųjų, taikomų platesniam santykių ratui, normų atžvilgiu. Teismų praktikoje tais atvejais, kai tą patį santykį reguliuoja dvi teisės normos, kurių viena yra bendresnio pobūdžio, o kita – speciali, atsizvelgiama į teisėje galiojantį principą, kad prioritetą turi specialioji teisės norma (lot. *lex specialis derogat legi generali*) (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. birželio 3 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-203-469/2019 21, 22 punktus).
67. Kasacinis teismas byloje, kurioje reikalavimas dėl žalos atlyginimo buvo kildinamas iš rangos sutarties, konstatavo, kad specialieji užsakovo rangos sutartyje teisių gynimo būdai įtvirtinti CK 6.665 straipsnyje, kuriame nustatyta, kad jeigu darbai atlikti nukrypstant nuo sutarties sąlygų, dėl kurių darbų rezultatas negali būti naudojamas pagal sutartyje nurodytą paskirtį arba pablogėja jo naudojimo pagal sutartyje nurodytą paskirtį galimybės (sąlygos), o jeigu paskirtis sutartyje nenurodyta, – pagal normalią paskirtį, tai užsakovas savo pasirinkimu turi teisę, jei įstatymas ar sutartis nenustato ko kita, reikalauti iš rangovo: 1) neatlygintinai pašalinti trūkumus per protingą terminą; 2) atitinkamai sumažinti darbų kainą; 3) atlyginti trūkumų šalinimo išlaidas, jeigu užsakovo teisė pašalinti trūkumus buvo nustatyta rangos sutartyje. CK 6.665 straipsnyje įtvirtintos teisės normos yra specialiosios bendrųjų sutartinės civilinės atsakomybės normų atžvilgiu ir turi būti taikomos prioritetiškai, kai reikalavimai kildinami dėl rangos sutarties darbų trūkumų; kiti užsakovo rangos sutartyje teisių gynimo būdai taikytini tiek, kiek specialiųjų nuostatų nepakanka pažeistoms teisėms apginti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. birželio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-197-469/2020, 45, 46 punktai).
68. Pagal CPK 17 straipsnį, šalių procesinės teisės yra lygios. Šalių procesinio lygiateisiškumo principo turinį sudaro šie esminiai aspektai: teismas negali priimti sprendimo neįsklauses abiejų šalių ir abiem pusėms turi būti garantuojamos vienodos tiesos įrodinėjimo priemonės (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. liepos 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-222-611/2021, 24 punktas).
69. Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – ir EŽTT) yra nurodęs, kad proceso šalių lygybės principas, esantis sudėtinė platesnės teisingo bylos nagrinėjimo koncepcijos dalimi, reikalauja, jog kiekviena šalis turėtų prieinamą galimybę pristatyti savo bylą tokiu būdu, kuris nepastatytų jos į žymiai nepalankesnę padėtį, palyginus su oponentu (žr., pvz., EŽTT 2001 m. birželio 7 d. sprendimo byloje *Kress prieš Prancūziją*, peticijos Nr. 39594/98, par. 72). Taigi siekiant užtikrinti teisę į teisingą bylos nagrinėjimą, įtvirtintą Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje, būtina šalims suteikti galimybę pasisakyti dėl pateiktų argumentų (žr., pvz., EŽTT 2008 m. lapkričio 25 d. sprendimo *Svenčionienė prieš Lietuvą*, peticijos Nr. 37259/04, par. 24; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. balandžio 27 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-193/2010).
70. Nagrinėjamoje byloje atsakovė priešieškiniu, be kita ko, prašė priteisti iš ieškovės 66 265,01 Eur dydžio sumą, kaip sumažintos statybos darbų kainos piniginę išraišką. Šį reikalavimą atsakovė grindė tuo, kad ieškovė Objekte fasado apdailos darbus atliko su trūkumais, juos šalinti atsisakė, pagal eksperto dr. D. K. vertinimo akte atliktus skaičiavimus, ieškovės Objekte atliktų fasado darbų trūkumų šalinimo kaina yra 66 265,01 Eur. Atsakovė priešieškinyje teigė, kad užsakovas, pasirinkęs CK 6.665 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatytą pažeistų teisių gynimo būdą ir pareikšęs rangovui reikalavimą sumažinti darbų kainą, turi įrodyti rangovo atliktų darbų trūkumus ir tokių darbų vertę, šiuo atveju jos pateikiamas eksperto dr. D. K. vertinimo aktas įrodo ne tik tai, jog ieškovė Objekte apdailos darbus atliko netinkamai, t. y. su trūkumais, bet ir pagrindžia tai, kad ieškovės Objekte atliktų fasado darbų trūkumų šalinimo kaina yra 66 265,01 Eur.
71. Pirmosios instancijos teismas nurodytą atsakovės reikalavimą kvalifikavo kaip reikalavimą taikyti CK 6.665 straipsnio 1 dalies 2 punkte įtvirtintą dėl netinkamos kokybės darbų pažeistų teisių gynimo būdą – reikalavimą sumažinti darbų kainą ir jį tenkino CK 6.665 straipsnio 1 dalies 2 punkto pagrindu.
72. Teisėjų kolegija, įvertinusi atsakovės reikalavimo priteisti iš ieškovės 66 265,01 Eur dydžio sumą, kaip sumažintos statybos darbų kainos piniginę išraišką, ir jo pagrindo suformulavimą priešieškinyje, tokį pirmosios instancijos teismo atliktą nurodyto atsakovės reikalavimo teisinį kvalifikavimą pripažįsta tinkamu.

73. Apeliaciniame skunde ieškovė, be kita ko, nurodė, kad tenkindamas nurodytą atsakovės reikalavimą pirmosios instancijos teismas nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. gruodžio 29 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-3-345-403/2021 suformuotos teisės taikymo ir aiškinimo praktikos, atsakovė pasirinko netinkamą reikalavimo sumažinti darbų kainą įrodinėjimo būdą. Ieškovė skunde teigė, kad pirmosios instancijos teismas nepagrįstai tenkino priešieškinių reikalavimų dalį dėl 66 265,01 Eur rangos darbų trūkumų pašalinimo kainos priteisimo, kadangi atsakovė į bylą neteikė įrodymų, pagrindžiančių sumas, kurias ieškovė sutaupė dėl to, kad neatliko kai kurių statybos rangos darbų ar juos atliko netinkamai, atsakovė šioje byloje naudojosi teisių gynimo būdu – reikalavo sumažinti statybos darbų kainą, tačiau pirmosios instancijos teismas bylą nagrinėjo ne pagal šį teisių gynimo būdą, o pagal reikalavimą atlyginti trūkumų šalinimo išlaidas.
74. Atsiliepime į ieškovės apeliacinį skundą atsakovė, atsisakydama į nurodytus ieškovės apeliacinio skundo argumentus, be kita ko, nurodė, kad ji pagrįstai savo teises pasirinko ginti reikalaujama sumažinti ieškovės atliktų darbų kainą, atskirtimų į priešieškinių pagrindą ieškovė pakeitė tik apeliaciniame skunde, todėl buvo pažeistas draudimas apeliacinį skundą grįsti aplinkybėmis, kurios nebuvo nurodytos pirmosios instancijos teisme, t. y. bylos nagrinėjimo metu ieškovė nekėlė klausimo, jog atsakovė turėtų įrodinėti faktą, kokią sumą ieškovė sutaupė.
75. Apeliacinės instancijos teismas apskųstoje nutartyje nesutiko su šios nutarties 73 punkte nurodytais ieškovės apeliacinio skundo argumentais, nurodė, kad pirmosios instancijos teismas atsakovės reikalavimą priteisti 66 265,01 Eur vertino kaip reikalavimą atlyginti trūkumų šalinimo išlaidas pagal CK 6.665 straipsnio 1 dalies 3 punktą. Apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad nėra pagrindo sutikti su ieškove, jog byloje reikalavimas dėl 66 265,01 Eur priteisimo yra pareikštas kaip reikalavimas sumažinti darbų kainą, o ne priteisti darbų trūkumų šalinimo išlaidas. Tokią išvadą, anot apeliacinės instancijos teismo, taip pat pagrindžia atsakovės reikalavimui pagrįsti teikti įrodymai, be kita ko, eksperto dr. D. K. vertinimo aktas, kuriame nustatyti būtent rangos darbų trūkumai bei jų šalinimo kaina.
76. Teisėjų kolegija, įvertinusi atsakovės reikalavimą priteisti iš ieškovės 66 265,01 Eur dydžio sumą, kaip sumažintos statybos darbų kainos piniginę išraišką, ir jo pagrindo suformulavimą priešieškinyje, pirmosios instancijos teismo atliktą nurodyto atsakovės reikalavimo teisinį kvalifikavimą kaip reikalavimo taikyti CK 6.665 straipsnio 1 dalies 2 punkte įtvirtintą dėl netinkamos kokybės darbų pažeistų teisių gynimo būdą pripažįsta tinkamu. Atsakovės pasirinkimą tokio pažeistų teisių gynimo būdo patvirtina ir jos atsiliepime į ieškovės apeliacinį skundą dėstoma pozicija. Iš pirmosios instancijos teismo sprendimo matyti, kad teismas nurodytą atsakovės reikalavimą tenkino CK 6.665 straipsnio 1 dalies 2 punkto pagrindu. Dėl to kaip nepagrįstos vertintinos apeliacinės instancijos teismo išvados, kad pirmosios instancijos teismas atsakovės reikalavimą priteisti 66 265,01 Eur vertino kaip reikalavimą atlyginti trūkumų šalinimo išlaidas pagal CK 6.665 straipsnio 1 dalies 3 punktą, taip pat kad reikalavimas dėl 66 265,01 Eur priteisimo yra pareikštas kaip reikalavimas priteisti darbų trūkumų šalinimo išlaidas. Pažymėtina, kad apeliacinės instancijos teismas nurodytam atsakovės reikalavimui pagrįsti pateiktą eksperto dr. D. K. vertinimo aktą, kuriame nustatyti rangos darbų trūkumai bei jų šalinimo kaina, nepagrįstai vertino kaip turintį svarbią reikšmę atsakovės pasirinkto pažeistų teisių gynimo būdo kvalifikavimui, indikuojanti atsakovės pasirinktą konkretų pažeistų teisių gynimo būdą. Pažymėtina ir tai, kad teisiškai svarių pripažintinas ieškovės argumentas, kurio apeliacinės instancijos teismas neįvertino, jog atsakovė negali apginti savo teisių remdamasi CK 6.665 straipsnio 1 dalies 3 punktu, nes Rangos sutartyje šalys susitarė, kad atsakovė gali reikalauti atlyginti tik jau patirtas darbų trūkumų šalinimo išlaidas, tačiau atsakovė nėra patyrusi reikalaujamų priteisti išlaidų.
77. Iš nagrinėjamos bylos duomenų matyti, kad apeliacinės instancijos teismas ją išnagrinėjo rašytinio proceso tvarka, nesuteikęs ieškovei procesinės galimybės jokia forma pasisakyti, atsikirsti dėl šio teismo kvalifikuoto nurodyto atsakovės priešieškinių reikalavimų kaip reikalavimų taikyti CK 6.665 straipsnio 1 dalies 3 punkte įtvirtintą pažeistų teisių gynimo būdą.
78. Kaip jau minėta, CK 6.665 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose įtvirtinti dėl netinkamos kokybės darbų pažeistų teisių gynimo būdai yra skirtingi, savarankiški, todėl negali būti tapatinami, *inter alia*, jų įgyvendinimo aspektu.
79. Teisėjų kolegija, remdamasi išdėstytais argumentais, pripažįsta pagrįstais kasacinio skundo argumentus, kad apeliacinės instancijos teismas, nesant tam teisinio pagrindo, atsakovės pasirinktą teisių gynimo būdą perkvalifikavęs iš įtvirtinto CK 6.665 straipsnio 1 dalies 2 punkte įtvirtintą CK 6.665 straipsnio 1 dalies 3 punkte ir šios teisės normos pagrindu tenkindamas atsakovės reikalavimą dėl 66 265,01 Eur priteisimo, pažeidė CPK 17 straipsnyje įtvirtintą lygiateisiškumo principą, paneigė ieškovės teisę į teisminę gynybą (teisę būti išklausytai).

Dėl apeliacinės instancijos teismo procesinio sprendimo motyvavimo

80. Ieškovė kasaciniame skunde argumentuoja, kad apeliacinės instancijos teismas tinkamai nemotyavo sprendimo, neišnagrinėjo ieškovės esminių argumentų, todėl pažeidė CPK 331 straipsnio 4 dalį ir ieškovės teisę būti išklausytai. Ieškovė kaip pagrindą atmesti priešieškinių buvo nurodžiusi aplinkybę, kad atsakovė perleido ginčo objektą UAB „Plotima“ ir neturi materialinio suinteresuotumo reikšti reikalavimą dėl kainos sumažinimo, tačiau apeliacinis teismas šių argumentų nevertino. Apeliacinis teismas taip pat be jokių motyvų atmetė ieškovės argumentus dėl Rangos sutarties nuostatų aiškinimo; dėl to, ar ieškovė buvo įsipareigojusi apklijuoti klinkerio plytelėmis viršutinius angokraščius, esančius virš langų ir durų, ir atitinkamai ar atsakovė atsiskaitė su ja už šiuos darbus; dėl to, kad sutartis buvo nutraukta dėl atsakovės kaltės (jai nesumokėjus už darbus). Nors ieškovė įrodinėjo, kad pirmosios instancijos teismas nepagrįstai vadovavosi tik atsakovės pateiktu vertinimo aktu ir nevertino tapataus pobūdžio ieškovės pateiktų įrodymų (konsultacinių išvadų), apeliacinis teismas nutartyje net nepaminėjo šių įrodymų.
81. Teismo sprendimas turi būti pagrįstas ir teisėtas ([CPK 263](#) straipsnis). Šie reikalavimai taikytini visų instancijų teismų priimamiems sprendimams ir yra susiję su įstatymu pavesta teismo pareiga tinkamai motyvuoti priimamą sprendimą, t. y. jį pagrįsti faktiniais ir teisiniais argumentais ([CPK 270, 331](#) straipsniai). [CPK 331](#) straipsnio 4 dalyje įtvirtinta, kad apeliacinės instancijos teismo sprendimo (nutarties) motyvuojamojoje dalyje glauda forma turi būti išdėstytos teismo nustatytos bylos aplinkybės, įrodymai, kuriais grindžiamos teismo išvados, argumentai, dėl kurių teismas atmetė kuriuos nors įrodymus, taip pat įstatymai ir kiti teisės aktai bei teisiniai argumentai, kuriais teismas vadovavosi darydamas išvadą.
82. Motyvuojamosios apeliacinės instancijos teismo sprendimo (nutarties) dalies paskirtis – pagrįsti apeliacinės instancijos teismo išvadas, išdėstytas rezoliucinėje apeliacinės instancijos teismo sprendimo (nutarties) dalyje.
83. Tinkamo teismo sprendimo motyvavimo, kaip vieno iš teisės į teisingą teismą elementų, svarba yra pabrėžiama ir Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTT) jurisprudencijoje. EŽTT šiuo aspektu yra išaiškinęs, kad Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio 1 dalis nacionalinius teismus įpareigoja išsamiai ištyrėti šalių pateiktus paaiškinimus, argumentus ir įrodymus bei išankstinio vertinimo, ar jie svarbūs sprendimo priėmimui. EŽTT savo jurisprudencijoje taip pat yra nurodęs, kad teismu ir tribunolu sprendimuose turėtų būti tinkamai nurodyti motyvai, kuriais jie yra pagrįsti; sprendimo motyvavimas yra būtinas, norint parodyti, kad bylos šalys buvo išklausytos ir teisingumas įtvirtytas atidžiai (pvz., EŽTT 2001 m. rugsėjo 27 d. sprendimas byloje *Hirvisaari prieš Suomiją*, peticijos Nr. 4968/99). Nacionaliniu teismu sprendimu motyvai turi būti pakankami, kad atsakvui į esminius šalies pateiktus faktinius ir teisinius (materialinius ar procesinius) argumentus (pvz., EŽTT 1994 m. gruodžio 9 d. sprendimas byloje *Ruiz Torija prieš Ispaniją*, peticijos Nr. 18390/91).
84. CPK 263 straipsnio 1 dalyje, 265 straipsnio 1 dalyje, [331](#) straipsnio 4 dalyje įtvirtintas teisinis reglamentavimas reiškia, kad sprendimo (nutarties) motyvuojamojoje dalyje teismas turi pagrįsti išvadas, išdėstytas sprendimo rezoliucinėje dalyje, t. y. jis turi įvertinti dalyvaujančių bylose asmenų pateiktus įrodymus ir nustatyti ginčui reikšmingas faktines aplinkybes, pritaikyti ginčui aktualias teisės aktų nuostatas, nurodyti argumentus, kodėl jis nelaiko patikimais ir nesiremia konkrečiais įrodymais, atmeta kaip nepagrįstus šalių nurodytus argumentus ir pan. Tik išsamiai ištyręs visas bylai teisingai išspręsti reikšmės galinčias turėti aplinkybes ir sprendime (nutartyje) išdėstęs argumentus dėl šių aplinkybių

nustatymo bei vertinimo, teismas gali priimti byloje teisingą ir teisėtą sprendimą, taip, be kita ko, įgyvendindamas ir dalyvaujančių byloje asmenų teisę būti išklautiems.

85. Kita vertus, aplinkybė, kad teismas sprendimo (nutarties) motyvuojamojoje dalyje detaliai neatsakė į kiekvieną dalyvaujančių byloje asmenų išdėstytą argumentą, neaptarė kiekvienos jų nurodytos aplinkybės ar pateikto irodymo, nesudaro pagrindo visais atvejais vertinti, kad teismo sprendimas yra nemotyvuotas ir nepagrįstas. Tiek EŽTT jurisprudencijoje, tiek kasacinio teismo praktikoje ne karta pažymėta, kad teismo pareiga pagrįsti priimtą sprendimą neturėtų būti suprantama kaip reikalavimas detaliai atsakyti į kiekvieną argumentą (pvz., EŽTT 1994 m. balandžio 19 d. sprendimas byloje *Van de Hurk prieš Nyderlandų Karalystę*, peticijos Nr. 288; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. lapkričio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-408-687/2018, 40 punktas).
86. Jei teismo sprendimo motyvuojamojoje dalyje argumentuotai atsakyta į pagrindinius išnagrinėto ginčo aspektus, tai negali būti pagrindas vien dėl formalių pažeidimų panaikinti iš esmės teisingą teismo sprendimą. Tačiau tuo atveju, kai teismo sprendimo (nutarties) motyvai yra neišsamūs, šis pažeidimas gali būti pripažintas esminiu pagal CPK 346 straipsnio 2 dalies 1 punktą, jeigu sprendimo (nutarties) motyvuojamojoje dalyje neatsakyta į pagrindinius (esminius) bylos faktinius ir teisinius aspektus ir dėl to byla galėjo būti išspręsta neteisingai (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. liepos 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-406/2013). Vertinant, ar sprendimas (nutartis) yra visiškai nemotyvuotas, atsižvelgtina į dalyvaujančių byloje asmenų byloje pateiktus reikalavimus. Dėl teismo išdėstytų argumentų pakankamumo turi būti sprendžiama įvertinus, ar materialieji ar procesiniai bylos aspektai, dėl kurių teismas nepasisakė, yra tokie svarbūs, kad dėl jų galėjo būti priimtas neteisingas sprendimas dėl bylos esmės (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. lapkričio 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-492/2014).
87. Tinkamu apeliacinės instancijos teismo sprendimo motyvavimu teismų praktikoje yra laikomi ir atvejai, kai apeliacinis teismas, atmesdamas apeliacinį skundą, iš naujo nekartoja visu pirmosios instancijos teismo nurodytu aplinkybiu ir argumentu, bet tiesiog pritaria šio teismo priimto sprendimo motyvams (pvz., EŽTT 1997 m. gruodžio 19 d. sprendimas byloje *Helle prieš Suomiją*, peticijos Nr. 2930; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. lapkričio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-558-421/2015). Vis dėlto tam, kad apeliacinis teismas galėtų tokiu būdu motyvuoti savo procesinį sprendimą, pirmosios instancijos teismo sprendime padarytos išvados turi būti tinkamai motyvuotos, t. y. jame turi būti pateikti konkretūs pirmosios instancijos teismo išvadas pagrindžiantys argumentai, kuriuos apeliacinės instancijos teismas turi įvertinti pagal apeliaciniame skunde apibūtinamas ginčo ribas ir kuriems, nustates, kad jie yra pagrįsti, gali pritarti. Šiuo aspektu pažymėtina ir tai, kad teismų praktikoje pripažįstama apeliacinės instancijos teismo teisė tam tikrais atvejais pritarti pirmosios instancijos teismo priimto sprendimo motyvams negali lemti situacijos, kai esminiai apeliacinio skundo argumentai, kuriais ginčijamas byloje priimto pirmosios instancijos teismo sprendimo pagrįstumas, apeliacinės instancijos teismo atmetami vien apsiribojant nuoroda, kad apeliacinės instancijos teismas šiuo klausimu pritaria bylą nagrinėjusiam pirmosios instancijos teismui. Apeliantui ginčijant tam tikras faktines aplinkybes, apeliacinės instancijos teismas turi bent trumpai nurodyti, kodėl pritaria pirmosios instancijos teismo argumentams, t. y. kodėl atitinkamus apeliacinio skundo argumentus pripažįsta nepagrįstais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. kovo 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-49-823/2021, 26 punktas ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika). Taigi, net ir pritardamas pirmosios instancijos teismo išvadoms, apeliacinis teismas dėl esminių apeliacinio skundo argumentų turi bent trumpai nurodyti, kodėl jis tokias išvadas laiko pagrįstomis, o apeliaciniame skunde nurodytus argumentus atmeta.
88. Teismo pareiga tinkamai motyvuoti ir pagrįsti priimtą procesinį sprendimą yra neatsiejamai susijusi su pareiga tinkamai įvertinti byloje pateiktus įrodymus. Teismo funkcija yra tirti ir vertinti šalių pateiktus įrodymus ir padaryti išvadą apie irodinėjimo dalvą sudarančių faktinių aplinkybių buvimą ar nebuvimą (CPK 176 straipsnis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. lapkričio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-408-687/2018, 42 punktas). Civiliniame procese galiojančios bendrosios taisyklės įpareigoja teismą, vertinantį įrodymus, patikrinti kiekvieno jų sąsają, lestinumą, ryšį su kitais įrodymais, taip pat tai, ar nėra tarp jų prieštaravimų; teismas privalo įsitikinti, ar pakanka įrodymų reikšmingoms bylos aplinkybėms nustatyti, ar tinkamai paskirstyta irodinėjimo pareiga, ar įrodymai patikimi. Teismas turi vertinti įrodymus, vadovaudamiesi nurodytomis irodinėjimo taisyklėmis ir logikos dėsniais, pagal savo vidinį įsitikinimą padaryti nešališkas išvadas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. gruodžio 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-300-823/2022, 52 punktas ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika). Teismo atliktas įrodymų vertinimas turi atspindėti jo priimame procesiniame sprendime, kuriame teismas turi motyvuotai pagrįsti, kokiais įrodymais rėmėsi priimdamas sprendimą, kokius įrodymus laikė nepatikimais ir dėl kokių priežasčių, kokie yra prieštaravimai tarp byloje pateiktų įrodymų ir kaip jie pašalinti, kt.
89. Atsižvelgiant į tai, kad apeliacinio proceso metu, kaip minėta, gali būti tikrinamas tiek pirmosios instancijos teismo sprendimo teisėtumas, tiek ir jo pagrįstumas (teismo sprendimas gali būti peržiūrinamas tiek teisiniu, tiek faktiniu aspektu), kasacinio teismo praktikoje akcentuojama apeliacinės instancijos teismo teisė, o kai apeliacinis skundas grindžiamas pirmosios instancijos teismo padaryta fakto klaida, – ir pareiga iš naujo tirti ir vertinti byloje esančius įrodymus, analizuoti faktines bylos aplinkybes (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. spalio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-418/2007; 2009 m. kovo 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-112/2009). Įvertinęs įrodymus, apeliacinės instancijos teismas gali tam tikras aplinkybes pripažinti nustatytomis, nors pirmosios instancijos teismas jas laikė nenustatytomis arba dėl jų buvimo ar nebuvimo iš viso nepasisakė. Apeliacinės instancijos teismas, tikrindamas pirmosios instancijos teismo sprendimo teisėtumą ir pagrįstumą bei atsižvelgdamas į bylos nagrinėjimo ribas, privalo pats įvertinti, ar faktinės bylos aplinkybės, kurios tirtos pirmosios instancijos teisme, nustatytos nepažeidžiant irodinėjimo taisyklių (CPK 320 straipsnis). Padaręs išvadą, kad byloje esančių įrodymų nepakanka, ar tirtinomis pripažinęs tik apeliacinės instancijos teisme ieškovo nurodytas aplinkybes, apeliacinės instancijos teismas turi pasiūlyti šalims pateikti naujus įrodymus arba juos rinkti savo iniciatyva tik CPK ir kitų įstatymų nustatytais atvejais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. lapkričio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-484/2010).
90. Nagrinėjamoje byloje vienas iš esminių ieškovės apeliacinio skundo argumentų buvo tai, kad atsakovė neturi reikalavimo teisės dėl darbų trūkumų šalinimo išlaidų atlyginimo į ieškovę, nes atsakovė pirkimo–pardavimo sutarties pagrindu Objektą ir teisę reikšti pretenzijas dėl statybos darbų trūkumų yra perleidusi trečiajam asmeniui UAB „Plotima“. Teisėjų kolegija, įvertinusi apskųstos apeliacinės instancijos teismo nutarties motyvuojamąją dalį, padaro išvadą, kad apeliacinės instancijos teismas dėl nurodyto apeliacinio skundo argumento nutarties motyvuojamojoje dalyje iš viso nepasisakė, nors, jam pasitvirtinus, tai galėtų sudaryti savarankišką pagrindą iš dalies atnesti priešieškinį. Tai sudaro pagrindą konstatuoti, kad apeliacinės instancijos teismo nutartis nėra tinkamai motyvuota.
91. Dėl ieškovės apeliacinio skundo argumentų, susijusių su Rangos sutarties sąlygų dėl darbų perdavimo aiškinimu, apeliacinės instancijos teismo nutarties motyvuojamojoje dalyje yra nurodyti argumentai, grindžiami Rangos sutarties 5.2, 5.4 ir 5.5 punktų vertinimu, kodėl teismas atmeta kaip nepagrįstus nurodytus ieškovės argumentus. Dėl to nėra pagrindo sutikti su ieškovės kasacinio skundo teiginiu, kad apeliacinis teismas be jokių motyvų atmetė ieškovės argumentus dėl Rangos sutarties nuostatų aiškinimo.
92. Dėl ieškovės apeliacinio skundo argumentų, susijusių su tuo, ar ieškovė buvo įsipareigojusi apkljuoti klinkerio plytelėmis viršutinius angokraščius, esančius virš langų ir durų, ir atitinkamai ar atsakovė atsiskaitė su ja už šiuos darbus, apeliacinės instancijos teismo nutarties motyvuojamojoje dalyje yra nurodyti argumentai, kodėl teismas atmeta kaip nepagrįstus nurodytus ieškovės argumentus, taip pat nurodyta, kokiais įrodymais teismas rėmėsi padarydamas savo išvadą. Dėl to nėra pagrindo sutikti su ieškovės kasacinio skundo teiginiu, kad apeliacinis teismas nurodytus ieškovės apeliacinio skundo argumentus atmetė be jokių motyvų.
93. Apeliacinės instancijos teismas, pasisakydamas dėl ieškovės apeliacinio skundo argumento, jog jai turi būti atlygintos 1234,09 Eur išlaidos, susijusios su skaldos iš Objekto išvežimu po Rangos sutarties nutraukimo, apskųstoje nutartyje nurodė, kad neturi pagrindo nesutikti su pirmosios instancijos teismo išvada, jog atsakovė negali būti laikoma atsakinga už Rangos sutarties nutraukimą, todėl medžiagų išvežimo iš Objekto sąnaudos priskirtinos rangovės rizikai. Teisėjų kolegijos vertinimu, nurodytas ieškovės apeliacinio skundo argumentas vertintinas kaip

vienas iš esminių, todėl apeliacinės instancijos teismas, nurodėdamas, kad neturi pagrindo nesutikti su minėta pirmosios instancijos teismo išvada, t. y. pritardamas pirmosios instancijos teismo išvadai, nutarties motyvuojamojoje dalyje turėjo bent trumpai nurodyti, kodėl jis tokią išvadą laiko pagrįsta, o apeliaciniame skunde nurodytus argumentus atmėta. Apeliacinės instancijos teismo nutarties motyvuojamojoje dalyje nėra nurodyti argumentai, kodėl šis teismas minėta pirmosios instancijos teismo išvadą laiko pagrįsta, o apeliaciniame skunde nurodytus argumentus atmėta. Dėl to, teisėjų kolegijos vertinimu, yra pagrindas konstatuoti, kad apeliacinės instancijos teismo nutartis nėra tinkamai motyvuota.

94. Nagrinėjamoje byloje atsakovė savo priešiškinio reikalavimus, be kita ko, įrodinėjo eksperto dr. D. K. vertinimo aktu, o ieškovė savo atskirtinus į priešiškinį, be kita ko, įrodinėjo ekspertų S. M. ir A. P. konsultacinėmis išvadomis. Apeliaciniame skunde ieškovė argumentavo, kad pirmosios instancijos teismas nepagrįstai rėmėsi ekspertu dr. D. K. vertinimo aktu ir nepagrįstai nesirėmė ekspertų S. M. ir A. P. konsultacinėmis išvadomis. Teisėjų kolegijos vertinimu, nurodytas ieškovės apeliacinio skundo argumentas vertintinas kaip vienas iš esminių. Įvertinus apskųstos apeliacinės instancijos teismo nutarties motyvuojamąją dalį, darytina išvada, kad apeliacinės instancijos teismas dėl nurodyto apeliacinio skundo argumento nutarties motyvuojamojoje dalyje nepasisakė, nenurodė jokių argumentų, kodėl minėtų dviejų įrodinėjimo priemonių konkurencijos atveju remiasi ekspertu dr. D. K. vertinimo aktu ir nesirėmia ekspertų S. M. ir A. P. konsultacinėmis išvadomis. Dėl to, teisėjų kolegijos vertinimu, yra pagrindas konstatuoti, kad apeliacinės instancijos teismo nutartis nėra tinkamai motyvuota.
95. Remdamasi tuo, kas išdėstyta, teisėjų kolegija iš dalies pagrįstais pripažįsta kasacinio skundo argumentus, kad apeliacinės instancijos teismas pažeidė CPK 331 straipsnio 4 dalį ir ieškovės teisę būti išklausytai.

Dėl CK 6.697 straipsnio 3 dalies, 6.666 straipsnio 4 dalies taikymo nagrinėjamoje byloje

96. Ieškovė kasaciniame skunde nurodo, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai taikė CK 6.697 straipsnio 3 dalies, 6.666 straipsnio 4 dalies nuostatas. Skunde teigiama, kad nurodytos teisės normos taikomos, kai statybos rangos darbų trūkumų atsiranda ar paaiškėja po darbų perdavimo, t. y. kai darbų perdavimo metu trūkumų neegistavo arba jie egzistavo, tačiau nebuvo akivaizdūs. Anot ieškovės, teismas nevertino darbų trūkumų paaiškėjimo momento ir aplinkybių, jie buvo akivaizdūs ar paslėpti. Ieškovė teigia, kad ji pateikė įrodymus, jog atsakovės nurodytos fasado ir parapetų dažymo ir fasado apdailos darbų savybės, kurias ji vadina trūkumais, darbų perdavimo momentu buvo akivaizdžios, tačiau atsakovė priėmė darbus be jokių priekaištų.
97. Kaip rangos sutartis kvalifikuojama sutartis, kuria viena šalis (rangovas) įsipareigoja atlikti tam tikrą darbą savo rizika pagal kitos šalies (užsakovo) užduotį ir perduoti šio darbo rezultatą užsakovui, o užsakovas įsipareigoja atliktą darbą priimti ir už jį sumokėti (CK 6.644 straipsnio 1 dalis). Statybos rangos sutartys iš kitų rangos sutarčių išskiriamos pagal savo dalyką – tai sutartys dėl statinių statymo ar kitų statybos darbų atlikimo (CK 6.681 straipsnis), iš statybos rangos kylančioms santykiams kaip specialiosios prioritetiškai taikomos CK 6.681–6.699 straipsnių normos, o bendrosios rangos sutarties nuostatos – tiek, kiek jos neprieštaruja specialiosioms bei jomis nesureguliuotiems klausimams.
98. Kasacinio teismo konstatuota, kad įstatyme užsakovo pareiga sumokėti už atliktus rangos darbus ir teisė reikšti rangovui reikalavimus dėl atliktų darbų trūkumų siejama su perdavimo–priėmimo akto pasirašymu. Pagal CK 6.662, 6.694 straipsniuose įtvirtintą reguliavimą apžiūrėti ir priimti atliktą darbą yra užsakovo pareiga, atliktų darbų priėmimas įforminamas aktu, kuriuo užsakovas be išlygų ar su išlygomis patvirtina priėmęs, o rangovas – perdavęs atliktus darbus, užsakovas darbų priėmimo metu turi elgtis rūpestingai – apžiūrėti rangos darbų rezultatą esantį daiktą, kad įsitikintų, ar daiktas neturi akivaizdžių trūkumų; pagal įstatymą iš užsakovo nereikalaujama daugiau negu normali daikto apžiūra, tikrinant, ar nėra akivaizdžių trūkumų, jis neįpareigotas daikto trūkumų paieškai naudoti specialias priemones ar metodus (CK 6.662 straipsnio 1 dalis). Paprastai (jeigu ko kita nenustatyta šalių susitarimu) užsakovas, priėmęs darbą jo nepatikrinęs ar nenurodęs priėmimo akte akivaizdžių darbų (rezultato) trūkumų, netenka teisės remtis trūkumų faktu (CK 6.662 straipsnio 2, 3 dalys). Tačiau šalis sutartimi gali susitarti ir kitaip (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. birželio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-197-469/2020, 37 punktas).
99. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad pati svarbiausia rangovo pareiga yra atlikti tam tikrą darbą ir gauti jo rezultatą. Reikšminga šios pareigos sudėtinė dalis yra pareiga užtikrinti darbo rezultato kokybę, kitaip dar vadinama rangovo pareiga garantuoti darbų kokybės atitiktį sutarčiai – atitiktis sutarčiai garantija arba kokybės garantija pagal įstatymą (statybos rangos santykius reglamentuojantis CK 6.695 straipsnis ir atitinkamai bendrojo rangos santykius reglamentuojantis CK 6.663 straipsnis bei 6.665 straipsnio 1 dalis). Be kokybės garantijos pagal įstatymą, CK išskiria ir sutartinę kokybės garantiją, kitaip dar vadinamą komercine garantija (statybos rangos santykius reglamentuojančio CK 6.697 straipsnio 2 ir 3 dalys, atitinkamai bendrojo rangos santykius reglamentuojantis CK 6.664 straipsnis). Sutartinė garantija gali apimti sąlygas, susijusias su prekės ir (ar) paslaugų kokybe, įskaitant darbų rezultato kokybės garantinį terminą, garantijos galiojimo ar įgyvendinimo sąlygas bei sąlygas, susijusias su teisių įgyvendinimo būdais. Tais atvejais, kai įstatymas nustato darbų rezultato kokybės garantinį terminą, šis terminas yra privalomas pagal įstatymą (CK 6.698 straipsnis). Darbų rezultato kokybės garantijos pagal įstatymą atveju rangovas atsako už pareigos perduoti kokybišką darbų rezultatą pažeidimą, t. y. rangovas atsako už bet kokią neatitiktį, kuris buvo darbų perdavimo užsakovui momentu, net jei tas neatitiktis paaiškėja vėliau (CK 6.663 ir 6.665 straipsniai). Tais atvejais, kai įstatymu ar sutartimi yra nustatytas darbų rezultato kokybės garantinis terminas, rangovas atsako už garantijos, kad darbų rezultatas atitiks nustatytus kokybės reikalavimus visą garantinį terminą, pažeidimą. Kai įstatymu ar sutartimi yra nustatytas darbų rezultato kokybės garantinis terminas, užsakovas turi teisę pareikšti reikalavimus dėl darbų rezultato trūkumų, kurie buvo nustatyti per garantinį terminą (CK 6.666 straipsnio 3 dalis). CK 6.697 straipsnio 3 dalies ir 6.666 straipsnio 4 dalies sisteminė analizė leidžia daryti išvadą, kad tais atvejais, kai yra nustatytas darbų rezultato kokybės garantinis terminas, rangovas laikytinas atsakingu už darbų rezultato kokybės trūkumus visą darbų rezultato garantinį laikotarpį, todėl paaiškęs darbų rezultato kokybės trūkumams užsakovas turi įrodyti tik patį defektų buvimą faktą. Užsakovas neturi įrodinėti aplinkybių, kad trūkumai atsirado iki darbų rezultato perdavimo užsakovui momento arba dėl priežasčių, atsiradusių iki šio momento. Rangovas, siekdamas apsiginti nuo pareikštų reikalavimų dėl darbų rezultato trūkumų, turėtų įrodyti aplinkybes, kad trūkumai atsirado dėl užsakovo ar trečiųjų asmenų kaltės ar dėl normalaus darbų rezultato nusidėvėjimo. Tokį specifinį įrodinėjimo naštos paskirstymą ne kartą yra akcentavęs ir kasacinis teismas (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gruodžio 1 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-516/2009; 2010 m. lapkričio 29 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-469/2010; 2011 m. gruodžio 20 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-559/2011). Pagal bendrąją taisyklę rangovas neatsako ir už akivaizdžius trūkumus (CK 6.662 straipsnio 2 dalis). Tačiau šalis sutartimi gali susitarti ir kitaip (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. lapkričio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-443-1075/2018, 23–25, 28, 29 punktai).
100. CK 6.666 straipsnio, reglamentuojančio terminą darbų trūkumams nustatyti, 4 dalyje įtvirtinta, kad jeigu sutartis nustato trumpesnę nei dvejų metų garantinį terminą, o trūkumus užsakovas nustatė jau pasibaigus garantiniam terminui, bet nepraėjus dvejiems metams nuo darbų rezultato perdavimo momento, rangovas atsako už šiuos trūkumus, jei užsakovas įrodo, kad trūkumai atsirado iki darbų rezultato perdavimo užsakovui momento arba dėl priežasčių, atsiradusių iki šio momento. CK 6.697 straipsnio, reglamentuojančio darbų kokybės garantiją, 3 dalyje nustatyta, kad rangovas, projektuotojas, statinio projekto ekspertizės rangovas ir statybos techninis prižiūrėtojas atsako už defektus, nustatytus per garantinį terminą, jeigu neįrodo, kad jie atsirado dėl objekto ar jo dalių normalaus nusidėvėjimo, jo netinkamo naudojimo ar užsakovo arba jo pasamdytų asmenų netinkamai atlikto remonto arba dėl užsakovo ar jo pasamdytų asmenų kitokių kaltų veiksmų.
101. Nagrinėjamoje byloje ieškovė, atsižvelgdama į atsakovės priešiškinio reikalavimą, grindžiamą atliktų darbų trūkumais, rėmėsi argumentais, kad atsakovė atliktų darbų aktais yra priėmusi ieškovės atliktus darbus be pastabų ir dėl to neturi teisės reikšti pretenzijų dėl atliktų darbų kokybės.

102. Pirmosios instancijos teismas atmetė nurodytus ieškovės argumentus. Teismas vertino, kad šiuo atveju negali būti laikoma, jog atsakovė yra priėmusi darbus, sutiko su atsakove, jog baigiamasis darbų perdavimo–priėmimo aktas nėra parašytas (Rangos sutarties 5.5, 4.10 punktai).
103. Apeliacinės instancijos teismas, vertindamas ieškovės argumentus, kad atsakovė neturi teisės reikalauti tarpiniais aktais perduotų darbų trūkumų šalinimo išlaidų, pažymėjo, kad CK 6.697 straipsnio 3 dalies ir 6.666 straipsnio 4 dalies sisteminė analizė leidžia daryti išvadą, jog tais atvejais, kai yra nustatytas darbų rezultato kokybės garantinis terminas, rangovas laikytinas atsakingu už darbų rezultato kokybės trūkumus visą darbų rezultato garantinį laikotarpį, todėl paaiškėjus darbų rezultato kokybės trūkumams užsakovas turi įrodyti tik patį defektų buvimą faktą. Užsakovas neturi įrodinėti aplinkybių, kad trūkumai atsirado iki darbų rezultato perdavimo užsakovui momento arba dėl priežasčių, atsiradusių iki šio momento. Rangovas, siekdamas apsiginti nuo pareikštų reikalavimų dėl darbų rezultato trūkumų, turėtų įrodyti aplinkybes, kad trūkumai atsirado dėl užsakovo ar trečiųjų asmenų kaltės ar dėl normalaus darbų rezultato nusidėvėjimo. Tokį specifinį įrodinėjimo naštos paskirstymą ne kartą yra akcentavęs ir kasacinis teismas (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gruodžio 1 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-516/2009; 2010 m. lapkričio 29 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-469/2010; 2011 m. gruodžio 20 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-559/2011). Apeliacinės instancijos teismas nurodė, jog šalių sudarytoje Rangos sutartyje nustatyta, kad: rangovė suteikia garantiją atliktiems darbams (5.2 punktas); garantinis terminas yra suteikiamas visiems darbams (5.4 punktas); rangovė iki baigiamojo darbų perdavimo–priėmimo akto patvirtinimo, taip pat kasartiniu laikotarpiu išaiškėjusius darbų trūkumus įsipareigoja šalinti savo lėšomis (5.5 punktas). Pažymėjęs, jog byloje nėra ginčo, kad tarp šalių baigiamasis darbų perdavimo–priėmimo aktas nepasirašytas, bei įvertinęs Rangos sutarties 5.2, 5.4 bei 5.5 punktų nuostatas, apeliacinės instancijos teismas konstatavo, kad ieškovė suteikė atsakovei atliktų darbų garantiją ir įsipareigojo šalinti savo lėšomis garantiniu laikotarpiu išaiškėjusius darbų trūkumus, todėl atsakovė turi teisę reikalauti atlyginti tarpiniais aktais perduotų darbų trūkumų šalinimo išlaidas.
104. Teisėjų kolegija vertina, kad nurodyti apeliacinės instancijos teismo nutarties motyvai yra prieštaringi, nes, viena vertus, apeliacinės instancijos teismas remiasi CK 6.697 straipsnio 3 dalyje, 6.666 straipsnio 4 dalyje įtvirtintu teisiniu reglamentavimu (iš esmės cituoja Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. lapkričio 20 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-443-1075/2018 28 punktą, tačiau nenurodo šaltinio), o, kita vertus, išvadą, kad atsakovė turi teisę reikalauti atlyginti tarpiniais aktais, kuriais ji yra priėmusi ieškovės atliktus darbus nenurodydamas darbų trūkumų, perduotų darbų trūkumų šalinimo išlaidas, padaro remdamasis šalių Rangos sutartyje sulygtomis sąlygomis, įtvirtintomis šios sutarties 5.2, 5.4 bei 5.5 punktuose. Įvertinus nurodytus apeliacinės instancijos teismo nutarties motyvus darytina išvada, kad motyvai, susiję su CK 6.697 straipsnio 3 dalyje, 6.666 straipsnio 4 dalyje įtvirtintu teisiniu reglamentavimu, nėra esminiai, neturintys lemiamos reikšmės procesiniam sprendimui (lot. *obiter dictum*), o nurodyta apeliacinės instancijos išvada, šiam teismui akcentuojant baigiamojo darbų perdavimo–priėmimo akto tarp šalių nepasirašymo aplinkybę, yra padaryta vertinant, jog Rangos sutartinė šalis yra sulygusios dėl taisyklės, jog rangovė neatsako ir už akivaizdžius trūkumus (CK 6.662 straipsnio 2 dalis), išimties ir nustačiusios, kad iki baigiamojo darbų perdavimo–priėmimo akto patvirtinimo atsakovė turi teisę remtis ir akivaizdžiais trūkumais, o ieškovė turi pareigą už juos atsakyti.
105. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad pagal nustatytas faktines bylos aplinkybes apeliacinės instancijos teismas apskūstoje nutartyje netinkamai rėmėsi CK 6.697 straipsnio 3 dalimi, 6.666 straipsnio 4 dalimi, kurios taikytinos tuo atveju, kai darbų trūkumai paaiškėja po darbų perdavimo momento, t. y. darbų perdavimo metu neegzistavo arba egzistavo, tačiau nebuvo akivaizdūs. Tačiau kadangi, kaip jau minėta, apeliacinės instancijos teismo nutarties motyvai, susiję su CK 6.697 straipsnio 3 dalyje, 6.666 straipsnio 4 dalyje įtvirtintu teisiniu reglamentavimu, nėra esminiai, neturintys lemiamos reikšmės procesiniam sprendimui (*obiter dictum*), tai teisėjų kolegija vertina, kad nustatytas netinkamas teisės normų taikymas nepripažintinas pagrindu pakeisti ar panaikinti apskūstą apeliacinės instancijos teismo nutartį, nes nėra pagrindo pripažinti, kad jis galėjo turėti įtakos neteisėtai nutarties priėmimui (CPK 346 straipsnio 2 dalies 1 punktas, 359 straipsnio 3 dalis).
106. Apskūstoje apeliacinės instancijos teismo nutartyje tiesiogiai nurodyta, kad apeliacinės instancijos teismas atsakovės priešieškinio reikalavimą, grindžiamą atliktų darbų trūkumais, išsprendė taikydamas šalių sudarytos Rangos sutarties sąlygas.
107. Kasacinio teismo praktikoje laikomasi pozicijos, kad konkrečios sutarties turinio ir jos sąlygų išaiškinimas, sutartimi sulygtų šalių pareigų bei teisių nustatymas yra fakto klausimas. Pagal CPK 353 straipsnio 1 dalį, kasacinis teismas fakto klausimų nenagrinėja, tačiau, atsižvelgdamas į kasacinio skundo argumentus, patikrina, kaip žemesnės instancijos teismas laikėsi sutarčių aiškinimo taisyklių (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gruodžio 23 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-398-687/2019 39 punktą).
108. Ieškovė kasaciniame skunde kaip kasacijos pagrindą nesiremia teisės normų, reglamentuojančių sutarčių aiškinimą ir pan., pažeidimu, todėl nagrinėdama šią bylą kasacine tvarka teisėjų kolegija, nenustačiusi pagrindo peržengti kasacinio skundo ribų, dėl teismų procesiniuose sprendimuose pateikto šalių Rangos sutarties aiškinimo nepasisako.

Dėl CK 6.653 straipsnio 3 dalies, 6.684 straipsnio 4, 5 dalių taikymo nagrinėjamoje byloje

109. Atsakovė kasaciniame skunde nurodo, kad teismas netinkamai taikė CK 6.653 straipsnio 4 dalį, 6.684 straipsnio 4, 5 dalis ir nukrypo nuo šiuo klausimu suformuotos Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos. Skunde teigiama, kad nurodytos teisės normos ir kasacinio teismo praktikoje pateikti išaiškinimai suponuoja išvadą, jog, iškilus poreikiui atlikti papildomus rangos darbus, užsakovas privalo būti įspėtas apie tai ir pritarti darbams, šalys turi suderinti papildomai atliekamų darbų kiekį ir kainą; priešingu atveju rangovas neturi teisės reikalauti atlyginimo už atliktus papildomus darbus. Rangos sutartyje taip pat buvo nustatyta, kad tuo atveju, jei atsiranda būtinybė atlikti papildomus darbus, rangovas privalo apie tai nedelsdamas pranešti užsakovui; darbų kaina keičiama tik rašytiniu šalių susitarimu. Byloje nėra įrodyta, kad ieškovė informavo atsakovę ir gavo jos pritarimą, kad būtų atlikti papildomi darbai, taip pat kad buvo suderintas papildomų darbų kiekis ir kaina. Faktą, kad ieškovė neįrodė, jog šalys buvo susitarusios dėl 2020 m. vasario mėn. atliktų darbų aktuose nurodytų darbų, patvirtina atsakovės išsamūs argumentai dėl ieškovės pateiktų įrodymų, tačiau šių apeliacinis teismas neįvertino. Nė viename ieškovės pateiktame elektroniniame laiške ar kitame dokumente nėra atsakovės nurodymo atlikti konkrečius darbus ar kitaip išreikšto sutikimo dėl 2020 m. vasario mėn. atliktų darbų aktuose nurodytų darbų atlikimo ar jų kainos. Apeliacinis teismas rėmėsi statybos žurnaluose esančiais įrašais, tačiau tokie įrašai gali patvirtinti tik tai, kad darbai buvo atlikti, o ne tai, kad atsakovė pritarė jų atlikimui, juos užsakė ar kad su ja buvo suderintas papildomas darbų kiekis ir kaina. Atsakovės teigimu, ieškovei atlikus su atsakove nesuderintus darbus, būtent ieškovei tenka tokių veiksmų neigiami padariniai, o atsakovei nekilo prievolė už tokius darbus sumokėti.
110. CK 6.653 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad: jeigu būtina atlikti papildomų darbų arba dėl kitų svarbių priežasčių rangovui tenka didinti kai kurių darbų kainą, jis privalo apie tai laiku pranešti užsakovui; jeigu užsakovas nesutinka padidinti kainą, rangovas turi teisę atsisakyti sutarties; tokiu atveju rangovas turi teisę reikalauti iš užsakovo sumokėti už atliktus darbus; jeigu rangovas laiku neįspėja užsakovo, kad yra būtina didinti darbų kainą, jis privalo įvykdyti sutartį už joje numatytą kainą. CK 6.684 straipsnio 4 dalyje įtvirtinta, jog rangovas, statybos metu padaręs išvadą, kad reikalingi normatyviniuose statybos dokumentuose nenurodyti darbai, dėl kurių būtina atlikti papildomus darbus ir atitinkamai padidinti sutarties kainą, privalo apie tai pranešti užsakovui; jeigu rangovas negauna užsakovo atsakymo į savo pranešimą per sutartyje nustatytą terminą, o jeigu terminas sutartyje nenustatytas, – per protingą terminą, tai rangovas turi teisę sustabdyti tų darbų atlikimą; šiuo atveju nuostoliai dėl darbų atlikimo sustabdymo turi atlyginti užsakovas, išskyrus atvejus, kai jis įrodo, kad papildomus darbus atlikti nebuvo būtina. CK 6.684 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad rangovas neįvykdęs šio straipsnio 4 dalyje nustatytos pareigos, netenka teisės reikalauti iš užsakovo apmokėti atliktų papildomų darbų vertę ir atlyginti dėl to turėtus nuostolius, jeigu neįrodo, kad jo neatidėliotini veiksmai atitiko užsakovo interesus, o dėl statybos darbų sustabdymo statybos objektas būtų žuvęs ar buvęs sugadintas.
111. Nurodytos teisės normos reglamentuoja rangos sutarties šalių elgesį, kai rangos sutarties vykdymo metu rangovas nustato papildomų darbų

atlikimo poreikį tam, kad būtų pasiektas rangos sutartimi siekiamas rezultatas. Jose įtvirtinta rangos teisiųjų santykių taisyklė, kuria užsakovas apsaugomas nuo siurprizinių sutarties kainos pasikeitimų, kai rangovas, atlikdamas pagal sudarytą sutartį sulgytus darbus, nustato papildomų darbų poreikį.

112. Nagrinėjamoje byloje teismų nustatyta, kad 2020 m. vasario mėnesį ieškovės atlikti darbai, dėl kurių apmokėjimo yra kilęs ginčas, buvo suderinti su atsakove ir atlikti esant jos pritarimui tiek dėl darbų, tiek ir dėl jų kainos.
113. Taigi, byloje teismų nustatyta faktinė aplinkybė, kad 2020 m. vasario mėnesį ieškovės atlikti darbai, dėl kurių apmokėjimo yra kilęs ginčas, buvo suderinti su atsakove ir atlikti esant jos pritarimui. Šios teismų nustatytos faktinės aplinkybės aspektu atsakovės kasaciniame skunde tik teigiama, jog byloje nėra įrodyta, kad ieškovė informavo atsakovę ir gavo jos pritarimą, kad būtų atlikti papildomi darbai, taip pat kad buvo suderintas papildomų darbų kiekis ir kaina, tačiau skunde kaip kasacijos pagrindų nesiremiamą proceso teisės normų, reglamentuojančių įrodymus, įrodinėjimą, įrodymų vertinimą ir pan., pažeidimu, neargumentuojama, kad būtų nagrinėję teismai šią faktinę bylos aplinkybę nustatė netinkamai taikydami proceso teisės normas. Vertintina, kad taip teigdama atsakovė kasaciniame skunde nenurodo skundžiamų teismų procesinių sprendimų peržiūrėjimo kasacine tvarka pagrindo (CPK 346 straipsnis).
114. Kadangi atsakovės kasaciniame skunde kaip kasacijos pagrindų nesiremiamą proceso teisės normų, reglamentuojančių įrodymus, įrodinėjimą, įrodymų vertinimą ir pan., pažeidimu, neargumentuojama, kad būtų nagrinėję teismai faktines bylos aplinkybes nustatė netinkamai taikydami proceso teisės normas, todėl nagrinėdama šią bylą kasacine tvarka teisėjų kolegija, nenustačiusi pagrindo peržengti kasacinio skundo ribų, remiasi teismų nustatyta faktine bylos aplinkybe, kad 2020 m. vasario mėnesį ieškovės atlikti darbai, dėl kurių apmokėjimo yra kilęs ginčas, buvo suderinti su atsakove ir atlikti esant jos pritarimui tiek dėl darbų, tiek ir dėl jų kainos (CPK 353 straipsnio 1 dalis). Ja remiantis, kaip nepagrįsti atmetini atsakovės kasacinio skundo argumentai, kuriais teigiama, kad būtų nagrinėję teismai netinkamai taikė CK 6.653 straipsnio 4 dalį, 6.684 straipsnio 4, 5 dalis ir nukrypo nuo šiuo klausimu suformuotos Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos.

Dėl įrodymų vertinimo

115. Atsakovė kasaciniame skunde argumentuoja, kad teismai pažeidė CPK 185 straipsnyje nustatytas įrodymų vertinimo taisykles, nes netinkamai įvertino liudytojo K. B. parodymus. Skunde nurodoma, jog teismai neįvertino, kad liudytojas K. B., prieš atvykdamas į teismą, bendravo su ieškove ir jam buvo žinoma visa bylos medžiaga, jis pripažino, jog ieškovė siuntė jam bylos medžiagą, o tai, anot atsakovės, leidžia padaryti pagrįstą prielaidą, kad galbūt liudytojui buvo nurodyta ir tai, ką jis turėtų sakyti teismo posėdyje. Atsakovė teigia, kad teismai negalėjo vertinti šio liudytojo parodymų kaip patikimų, duotų neturint suinteresuotumo bylos baigtimi, o nusprendę vertinti jo parodymus, teismai tai darė netinkamai – tam tikras jo nurodytas aplinkybes vertino kaip patikimas ir patvirtinančias bylai reikšmingų aplinkybių egzistavimą, tuo tarpu kitas jo nurodytas aplinkybes vertino priešingai, neatsižvelgė į tai, kad šis liudytojas, ejęs statinio techninės priežiūros vadovo pareigas, ne kartą patvirtino, jog jis davė nurodymą atlikti papildomus darbus, nesuderinęs to su atsakove ir negavęs įgaliojimo.
116. Formuodamas teismų praktiką dėl CPK normų, reglamentuojančių įrodinėjimą ir įrodymų vertinimą, aiškinimo ir taikymo, kasacinis teismas yra ne kartą pažymėjęs, kad įrodymų vertinimas pagal CPK 185 straipsnį reiškia, jog bet kokios ginčui išspręsti reikšmingos informacijos įrodomąją vertę nustato teismas pagal vidinį savo įsitikinimą, pagrįstą visapusišku ir objektyviu aplinkybių, kurios buvo įrodinėjamos proceso metu, išnagrinėjimu, vadovaudamasis įstatymais. (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. balandžio 2 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-156/2009). Teismas turi įvertinti ne tik kiekvieno įrodymo įrodomąją reikšmę, bet ir įrodymų visetą, ir tik iš įrodymų visumos daryti išvadą apie tam tikrų įrodinėjimo dalyku konkrečioje byloje esančių faktų buvimą ar nebuvimą (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gegužės 11 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-229-916/2017 23 punktą). Nė vienas įrodymas teismui neturi iš anksto nustatytos galios ir turi būti vertinamas kartu su kitais įrodymais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gegužės 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-253/2010). Įrodymų patikimumą patvirtina faktinių duomenų (informacijos), gautų iš keleto įrodinėjimo priemonių, tapatumas. Sprendžiant vieno ar kito įrodymo patikimumo klausimą, svarbu išsiaiškinti, ar nėra prieštaravimų tarp faktinių duomenų, gautų iš tos pačios rūšies ar skirtingų įrodinėjimo priemonių (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. liepos 15 d. nutartį civilinėje byloje Nr. e3K-3-420-969/2015). Kai iš skirtingų byloje pateiktų įrodinėjimo priemonių gaunama prieštaringa informacija, teismas turi šį prieštaravimą išspręsti, t. y. atsakyti į klausimą, kuria informacija (duomenimis) vadovautis, o kurią atmesti. Tai atliekama įrodymų tyrimo ir vertinimo proceso metu. Teismo sprendimas remtis vienais įrodymais ir jų pagrindu konstatuoti buvus ar nebuvus tam tikras bylos aplinkybes, o kitus įrodymus atmesti ir jais nesivadovauti turi būti tinkamai motyvuotas (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. kovo 20 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-99/2009). Dėl įrodymų pakankamumo ir patikimumo turi būti sprendžiama kiekvienu konkrečiu atveju (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. vasario 6 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-12-695/2019 24 punktą). Vertindamas įrodymų visetą, teismas turi įsitikinti, kad pakanka duomenų išvadai, jog tam tikri faktai egzistavo arba neegzistavo, kad nėra esminių prieštaravimų, paneigiančių tokias išvadas (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. kovo 30 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-139/2010; 2012 m. lapkričio 7 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-465/2012; ir kt.). Įrodinėjimo ir įrodymų vertinimo taisyklės pagal įstatymą nereikalauja, kad visi prieštaravimai būtų pašalinti (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. vasario 14 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-42-684/2019 30 punktą). Faktą galima pripažinti įrodytu, jeigu byloje esančių įrodymų tyrimo ir vertinimo pagrindu susiformuoja teismo įsitikinimas, kad tam tikros aplinkybės, susijusios su ginčo dalyku, egzistuoja arba neegzistuoja (CPK 176 straipsnio 1 dalis) (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gruodžio 29 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-561-378/2016 23 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
117. CPK 177 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad įrodymai civilinėje byloje yra bet kokie faktiniai duomenys, kuriais remdamasis teismas įstatymų nustatyta tvarka konstatuoja, kad yra aplinkybių, pagrindžiančių šalių reikalavimus ir atsikirtimus, ir kitokių aplinkybių, turinčių reikšmės bylai teisingai išspręsti, arba kad jų nėra. Pagal CPK 177 straipsnio 2 dalį, tie duomenys gali būti nustatomi šalių ir trečiųjų asmenų (tiesiogiai ar per atstovus) paaiškinimais, liudytojų parodymais, rašytiniais įrodymais, daiktiniais įrodymais, apžiūrų protokolais, ekspertų išvadomis, nuotraukomis, vaizdo ir garso įrašais, padarytais nepažeidžiant įstatymų, ir kitomis įrodinėjimo priemonėmis.
118. Kasacinio teismo praktikoje nurodyta, kad vertinant šalių, trečiųjų asmenų paaiškinimus ir liudytojų parodymus pagal CPK 185 straipsnį, turi būti remiamasi įrodymų patikimumo principu. Parodymai ir paaiškinimai gali būti vertinami kaip patikimi, jeigu jie nuoseklūs, išsamūs, detalūs, juos duodančiajam esant pakankamai objektyviam dėl nagrinėjamos bylos aplinkybių (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. vasario 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-13/2013).

Aplinkybė, kad asmuo, apklausiamas kaip liudytojas, gali būti suinteresuotas duoti vienai iš šalių palankius parodymus, nėra pagrindas atsisakyti apklausti asmenį kaip liudytoją, o jo duotų parodymų nevertinti kaip įrodymų šaltinio – įrodinėjimo priemonės, o joje esančių faktinių duomenų – kaip įrodymų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. kovo 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-158/2008). Net ir suinteresuoti asmenys gali būti kviečiami ir apklausiami kaip liudytojai, tačiau jų parodymai turi būti įvertinami pagal visus įrodymams keliamus reikalavimus – ar jie išsamūs ir tikslūs, ar siejasi su byloje nustatinėjamomis aplinkybėmis, ar yra objektyvūs ir patikimi. Aplinkybės, kad asmuo tarnybos, darbo, asmeniniai, draugystės, verslo ar kitokiais ryšiais yra susijęs su dalyvaujančiais byloje asmenimis, teismo turi būti įvertintos ir į jas atsižvelgta sprendžiant dėl tokio asmens duotų parodymų įrodomosios galios; išvada dėl jų patikimumo darytina pagal liudytojų parodymų turinį, visų byloje esančių įrodymų visumą (CPK 185 straipsnis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. liepos 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-365/2014).

119. Nagrinėjamoje byloje ieškovė greta kitų įrodymų rėmėsi liudytojo K. B. parodymais, įrodinėdama savo reikalavimą dėl skolos už 2020 m. vasario mėnesį atliktus darbus priteisimo iš atsakovės, pastarajai laikantis pozicijos, kad tie darbai nebuvo su ja suderinti, jie atlikti nesant atsakovės pritarimo.
120. Pirmosios instancijos teismas, nustatydamas faktinę aplinkybę, kad 2020 m. vasario mėnesį ieškovės atlikti darbai, dėl kurių apmokėjimo yra kilęs ginčas, buvo suderinti su atsakove ir atlikti esant jos pritarimui, bei nusprenddamas priteisti ieškovei iš atsakovės 41 101,79 Eur už 2020 m. vasario mėnesį atliktus darbus, sprendime kaip įrodymais tiesiogiai rėmėsi atsakovės 2020 m. balandžio 7 d. ir 2020 m. balandžio 17 d. raštais, 2020 m. vasario mėn. atliktų darbų perdavimo–priėmimo aktais 36-1, 37-1, 4-2, 46-1, 44-1, 39-1, 38-1, 42-1, 41-1, 45-1, 43-1, 40-1, Statybos darbų žurnalu Nr. II-12, atsakovės paaiškinimais, kuriais ši pripažįsta dalį atliktų darbų, dėl kurių nebuvo rašytinio susitarimo, ieškovės paaiškinimais, liudytojų K. B., M. S. ir A. A. parodymais, CO šachtos brėžiniais, pertvarų montavimo vietų brėžiniais su pastabomis ir komentarais, antstolės I. B. faktinių aplinkybių konstatavimo protokolais, banko „AS Bigbank“ pateiktais dokumentais. Teismas taip pat nurodė, kad užsakytų ir atliktų darbų faktą patvirtina atsakovės veiksmai, įskaitant tai, kad atsakovė apmokėjo dalį perdavimo–priėmimo aktuose nurodytų darbų, taip pat tai, jog šių aktų pagrindu išrašyta sąskaita perdavė bankui „AS Bigbank“, patvirtindama, kad sąskaita yra tinkama finansavimui skirti, prašydama skirti finansavimą už atliktus darbus, atsakovė iš pateiktos sąskaitos neišskyrė ieškovės nurodytų darbų, kuriuos vertino kaip neatliktus. Teismas taip pat vertino, kad tarp šalių buvo susiklosčiusi tarpusavio praktika įskaityti atliktus darbus ir juos apmokėti, nelaukiant papildomų susitarimų redagavimo ir pasirašymo, taip siekiant maksimaliai operatyviai pradėti vykdyti darbus. Taigi, pirmosios instancijos teismas, nustatydamas faktines bylos aplinkybes, liudytojo K. B. parodymais rėmėsi tik kaip vienu iš įrodymų greta kitų įrodymų.
121. Apeliacinės instancijos teismas pritarė pirmosios instancijos teismo priimto sprendimo motyvams dėl tarp ieškovės ir atsakovės egzistavusių sudarytų papildomų susitarimų dėl darbų atlikimo 2020 m. vasario mėnesį. Jiems pritardamas, apeliacinės instancijos teismas nutartyje tiesiogiai kaip įrodymais rėmėsi 2020 m. vasario mėn. atliktų darbų perdavimo–priėmimo aktais 36-1, 37-1, 4-2, 46-1, 44-1, 39-1, 38-1, 42-1, 41-1, 45-1, 43-1, 40-1, atsakovės 2020 m. balandžio 7 d. ir 2020 m. balandžio 17 d. raštais, Statybos darbų žurnalu Nr. II-12. Taigi, apeliacinės instancijos teismo nutartyje nurodyti įrodymai, kuriais tiesiogiai remdamasis šis teismas laikė, kad pirmosios instancijos teismas nepažeisdamas įrodymų vertinimo taisyklių nustatė aplinkybę, jog 2020 m. vasario mėnesį ieškovės atlikti darbai, dėl kurių apmokėjimo yra kilęs ginčas, buvo suderinti su atsakove ir atlikti esant jos pritarimui.
122. Teisėjų kolegijos vertinimu, kasacinio skundo argumentai neteikia pagrindo pripažinti, kad liudytojo K. B. parodymai yra duoti jam nesant pakankamai objektyviam dėl nagrinėjamos bylos aplinkybių, turint suinteresuotumą bylos baigtimi, yra nenuoseklūs, prieštaringi. Šio liudytojo parodymuose yra faktinių duomenų apie aplinkybes, turinčias reikšmės bylai teisingai išspręsti, t. y. apie 2020 m. vasario mėnesį ieškovės atliktų darbų atlikimo prielaidas, gautų šiam liudytojui tiesiogiai stebint, atliekant veiksmus, dalyvaujant atitinkamuose įvykiuose ir įforminant atitinkamus dokumentus, t. y. tiesiogiai gavus informaciją, todėl pastarieji šio liudytojo parodymuose esantys faktiniai duomenys yra reikšmingi šioje byloje nagrinėjamam ginčui išspręsti, jie, juo labiau atsižvelgiant į ginčo esmę, negali būti iš karto atmetami kaip savaime stokojantys patikimumo dėl to, kad, kaip teigiama kasaciniame skunde, šis liudytojas, prieš atvykdamas į teismą, bendravo su ieškove ir jam buvo žinoma visa bylos medžiaga, jis pripažino, jog ieškovė siuntė jam bylos medžiagą, o turi būti vertinami atsižvelgiant į jų turinį, santykį su kitais byloje surinktais įrodymais ir įrodymų visuma. Bylą nagrinėję teismai išsamiai išanalizavo ir įvertino visus byloje surinktus įrodymus, tarp jų ir liudytojo K. B. parodymus, atsižvelgė į jų turinį, santykį su kitais byloje surinktais įrodymais ir įrodymų visuma bei savo išvadas dėl įrodymų vertinimo ir, jais remdamiesi, nustatė faktines bylos aplinkybes pagrindė teisiniais ir faktiniais argumentais. Liudytojo K. B. parodymais teismai rėmėsi tik kaip vienu iš įrodymų greta kitų įrodymų. Teisėjų kolegija, proceso teisės laikymosi aspektu įvertinusi apeliacinės instancijos teismo atliktą įrodymų vertinimą, konstatuoja, kad atsakovės kasacinio skundo argumentai neteikia pagrindo pripažinti, jog apeliacinės instancijos teismas liudytojo K. B. parodymus turėjo įvertinti kaip nepatikimus, o taip neįvertinęs, pažeidė CPK 185 straipsnį ir nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos dėl įrodymų vertinimo taisyklių.
123. Teisėjų kolegija taip pat kaip nepagrįstą atmeta atsakovės kasacinio skundo argumentą, kad teismai netinkamai vertino liudytojo K. B. parodymus, nes neatsižvelgė į tai, kad šis liudytojas, ejęs statinio techninės priežiūros vadovo pareigas, ne kartą patvirtino, jog jis davė nurodymą atlikti papildomus darbus, nesuderinęs to su atsakove ir negavęs įgaliojimo. Šiuo aspektu pažymėtina, kad pirmosios instancijos teismas sprendime, vertindamas įrodymus, nurodė nesutinkąs su atsakove, kad liudytojo K. B. parodymai nepatvirtina darbų užsakymo. Teismas pažymėjo, jog liudytojas teisme teigė, kad nors jis neturėjo raštinio įgaliojimo, tačiau pagal įprastą praktiką su statyba ir papildomais darbais susijusius klausimus sprendė objekte „čia ir dabar“, o apie tokius sprendimus neabejotinai žinojo įmonės vadovas M. S., nes jis dalyvavo pasitarimuose, taip pat nuolat lankėsi objekte ir matė, kokius darbus atlieka ieškovė. Pažymėtina ir tai, kad asmenys turi teisę sudaryti sandorius ir per atstovus, išskyrus tuos sandorius, kurie dėl savo pobūdžio gali būti asmeniškai sudaromi tiktaisi asmeniška, ir kitokius įstatymų nurodytus sandorius (CK 2.132 straipsnio 1 dalis). Per atstovą sudaryto sandorio pasekmės reglamentuojamos CK 2.133 straipsnyje. Šios teisės normos taikymo klausimai atsakovės kasaciniame skunde nekeliami, todėl nėra aktualūs.

Dėl CPK 93 straipsnio 4 dalies aiškinimo ir taikymo

124. Ieškovė kasaciniame skunde argumentuoja, kad teismai netinkamai taikė CPK 93 straipsnio 4 dalį ir nepagrįstai atsisakė paskirstyti šalių bylinėjimosi išlaidas. Skunde nurodoma, kad nurodytoje teisės normoje yra baigtinis sąrašas pagrindų, kuriems egzistuojant teismai gali nukrypti nuo bendrųjų bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisyklių, tačiau joje nėra nurodyta, kad teismai gali neskirstyti bylinėjimosi išlaidų, nes, jo vertinimu, šalių reikalavimai iš esmės yra lygiaverčiai. Ieškovės teigimu, šalių reikalavimai nėra lygiaverčiai, teismai patenkino 99 proc. ieškinio reikalavimų ir 86,5 proc. priešieškinio reikalavimų.
125. Bendrąsias bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisykles reglamentuoja CPK 93 straipsnis. Pagal šio straipsnio 1 dalį, šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismai priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą.
126. Kasacinio teismo jurisprudencijoje išaiškinta, kad viena iš šios teisės normos taikymo sąlygų – teismo sprendimas, priimtas šalies naudai; nurodytos teisės normos prasme proceso šalis, kurios naudai priimtas sprendimas, suprantama kaip šalis, kuriai sprendimas yra palankus, kuri laimėjo ginčą byloje (pavyzdžiui, ieškovas, kurio ieškinys patenkintas). Ji paaiškėja teismui išnagrinėjus bylą ir priėmus (priimant) sprendimą dėl ginčo esmės. Tokiai proceso šaliai pagal aptariamą teisės normą pralaimėjusioji šalis turi kompensuoti civilinių teisių gynbai išleistas lėšas – patirtas bylinėjimosi išlaidas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. vasario 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-7-701/2018, 16, 17 punktai; 2020 m. birželio 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-188-403/2020, 20 punktas).
127. Pagal CPK 93 straipsnio 4 dalį, teismai gali nukrypti nuo šio straipsnio 1, 2 ir 3 dalyse nustatytų bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisyklių, atsižvelgdami į tai, ar šalių procesinis elgesys buvo tinkamas, ir įvertindami priežastis, dėl kurių susidarė bylinėjimosi išlaidos; šalies procesinis elgesys laikomas tinkamu, jeigu ji sąžiningai naudojosi procesinėmis teisėmis ir sąžiningai atliko procesines pareigas.
128. Šalies procesinis elgesys – tai jos veiksmai (neveikimas) ginčo nagrinėjimo metu. Šalies tinkamo elgesio apibrėžtis pateikta CPK 93 straipsnio 4 dalyje: šalies procesinis elgesys laikomas tinkamu, jeigu ji sąžiningai naudojosi procesinėmis teisėmis ir sąžiningai atliko procesines pareigas. Šalių procesinės teisės ir pareigos išvardytos CPK 42 straipsnio 1 dalyje, o šio straipsnio 5 dalyje įtvirtinta nuostata, kad šalys joms priklausančioms procesinėmis teisėmis privalo naudotis sąžiningai, privalo veikti siekdamas, kad byla būtų išnagrinėta greitai ir teisingai,

domėtis nagrinėjamos bylos eiga, pasirūpinti tinkamu atstovavimu, pateikti įrodymus, pranešti teismui apie ketinimą nedalyvauti teismo posėdyje ir nurodyti nedalyvavimo priežastis. Jei šalis šių reikalavimų nesilaiko, jos elgesys gali būti pripažintas piktnaudžiavimu procesinėmis teisėmis (CPK 95 straipsnio 1 dalis).

129. Bylinėjimosi išlaidų institutas ir CPK 93 straipsnio 4 dalies nuostata, viena vertus, sudaro prielaidas įgyvendinti teisę į teisminę gynybą, užtikrinti kokybišką teisinį atstovavimą, kita vertus, atlieka ir prevencinį vaidmenį, nustatant, kad sprendžiant dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo bus atsižvelgiama į proceso šalių elgesį, išlaidų susidarymo priežastis. Tokiu būdu proceso šalis yra skatinama elgtis sąžiningai, įgyvendinant ir naudojantis jai CPK įtvirtintomis procesinėmis teisėmis. Taip pasiekiami ir pusiausvyra, viena vertus, užtikrinant bylinėjimosi išlaidų atlyginimo tikslus, kita vertus, saugant, kad kita šalis nepatirtų neigiamų pasekmių dėl kito asmens nesąžiningo elgesio.
130. Kasacinis teismas taip pat yra nurodęs, jog CPK 93 straipsnio 4 dalies tikslas – neleisti turinčiai teisę į bylinėjimosi išlaidų atlyginimą šaliai gauti tų išlaidų, kurios atsirado dėl pačios šalies nesąžiningų procesinių veiksmų, atlyginimą. Tokiu atveju bylinėjimosi išlaidų našta turi tekti šaliai, atlikusiai neteisėtus (nesąžiningus) veiksmus. Įstatymų leidėjas tokiu būdu įtvirtina piktnaudžiavimo procesu teisių padarinių taikymą, kaip drausminimo priemonę, per bylinėjimosi išlaidų paskirstymo institutą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. kovo 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-83-1075/2020, 17 punktas). Tam, kad būtų teisinis pagrindas nukrypti nuo bendrųjų bylinėjimosi paskirstymo taisyklių, taikant CPK 93 straipsnio 4 dalyje įtvirtintą išimtį, turi būti konstatuotas šalies netinkamo procesinio elgesio faktas. Šios teisės normos taikymo pagrindas gali būti ne bet koks netinkamas procesinis elgesys, bet toks, kuris nekelia abejonų dėl jį atlikusios šalies nesąžiningumo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. kovo 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-83-1075/2020, 18 punktas; 2020 m. birželio 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-188-403/2020, 28 punktas).
131. Kasacinio teismo taip pat konstatuota, kad, remiantis EŽTT praktika, nacionaliniai teismai, skirstydami šalių procese patirtas bylinėjimosi išlaidas, turi atsižvelgti ne tik į galutinį bylos rezultatą, bet taip pat įvertinti ir tai, ar konkrečiu atveju bylinėjimosi išlaidų paskirstymas yra sąžiningas – neatima šalims pagrįstai priklausančių piniginių kompensacijų. Tuo atveju, kai bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimas nulemtų visiską šaliai pagrįstai priklausančios piniginės kompensacijos netekimą, teismai turi taikyti CPK 93 straipsnio 4 dalį, leidžiančią nukrypti nuo taisyklės „pralaimėjęs moka“ taikymo ir užtikrinti sąžiningą bylinėjimosi išlaidų byloje paskirstymą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. rugsėjo 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-204-943/2022, 39 punktas).
132. Nagrinėjamoje byloje pirmosios instancijos teismas, sprenddamas dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo, nurodė, kad byloje buvo iš dalies patenkinti ieškinio ir priešieškinio reikalavimai, kurie pagal savo esmę yra lygiaverčiai, todėl nėra pagrindo skirstyti šalių bylinėjimosi išlaidų. Apeliacinės instancijos teismas, įvertinęs ieškovės argumentus dėl bylinėjimosi išlaidų, patirtų pirmosios instancijos teisme, paskirstymo, nusprendė, kad, nagrinėjamu atveju pirmosios instancijos teismui tenkinus tiek ieškinį, tiek priešieškinį iš esmės analogiška proporcija, pagrįsta ir teisinga šalims patirtų bylinėjimosi išlaidų neatlyginti vadovaujantis CPK 93 straipsnio 4 dalimi.
133. Teisėjų kolegija, remdamasi tuo, kas išdėstyta, įvertinusi pirmiau minėtus apeliacinės instancijos teismo argumentus dėl CPK 93 straipsnio 4 dalies taikymo nagrinėjamoje byloje, padaro išvadą, kad apeliacinės instancijos teismas nurodytą proceso teisės normą taikė netinkamai, nes ją taikė nenustatęs joje įtvirtintų ir teismų praktikoje suformuluotų jos taikymo sąlygų. Dėl to pripažintinas pagrįstu ieškovės kasacinio skundo argumentas, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai taikė CPK 93 straipsnio 4 dalį.

Dėl bylos procesinės baigties ir kitų kasacinių skundų argumentų

134. Apibendrinama aptartus argumentus teisėjų kolegija konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas padarė esminių proceso teisės normų taikymo klaidų – netinkamai taikė CPK 17 straipsnį, 93 straipsnio 4 dalį, 331 straipsnio 4 dalį, pažeidė ieškovės teisę būti išklausytai, dėl to galėjo būti priimtas neteisingas sprendimas dėl bylos esmės dėl ieškinio reikalavimo priteisti iš atsakovės 1239,04 Eur nuostolių ir dėl priešieškinio reikalavimo priteisti iš ieškovės 68 413,38 Eur sumą, taip pat neteisingas sprendimas dėl pirmosios instancijos teisme patirtų bylinėjimosi išlaidų paskirstymo. Nustatytas netinkamas teisės normų taikymas yra pagrindas panaikinti nurodytas apskųstos apeliacinės instancijos teismo nutarties dalis ir tą bylos dalį perduoti iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui (CPK 346 straipsnio 2 dalies 1 punktas, 359 straipsnio 3 dalis). Jas naikinant, taip pat panaikintina apeliacinės instancijos teismo nutarties dalis dėl bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, paskirstymo.
135. Teisėjas ir teismai, vykdydami teisingumą, yra nepriklausomi; teisėjai, nagrinėdami bylas, klauso tik įstatymo (Konstitucijos 109 straipsnio 2, 3 dalys, Teismų įstatymo 3 straipsnis, CPK 21 straipsnis). Reikalavimas vertinti įrodymus vadovaujantis vidiniu įsitikinimu (CPK 185 straipsnio 1 dalis) yra teismo nepriklausomumo principo išraiška, nes niekas negali nurodyti teismui, kaip vertinti vieną ar kitą įrodymą. Dėl to teisėjų kolegija, naikindama apskųstą apeliacinės instancijos nutarties dalį ir šią bylos dalį grąžindama nagrinėti iš naujo apeliacine tvarka, detaliau nepasisako dėl ieškovės kasacinio skundo argumentų apie apeliacinės instancijos teismo padarytus CPK 185 straipsnyje įtvirtintų įrodymų vertinimo taisyklių pažeidimus. Nagrinėdamas bylos dalį iš naujo, apeliacinės instancijos teismas, laikydamasis CPK įtvirtintų įrodinėjimo ir įrodymų vertinimo taisyklių, turi iš naujo nagrinėti ir įvertinti įrodymus bei konstatuoti nustatytas faktines bylos aplinkybes.
136. Kiti kasacinio skundo argumentai vertintini kaip nesudarantys kasacinio nagrinėjimo dalyko, neturintys įtakos kitokio sprendimo byloje priėmimui ir vienodos teismų praktikos formavimui, todėl teisėjų kolegija dėl jų nepasisako.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

137. Kasaciniam teismui nusprendus, kad bylos dalis perduotina iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui, bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimo klausimas išspręstinas šio teismo iš naujo išnagrinėjus bylą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 362 straipsniu,

nutaria:

Panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. gruodžio 20 d. nutarties dalis, kuriomis paliktos nepakeistos Vilniaus apygardos teismo 2022 m. gegužės 10 d. sprendimo dalys priteisti atsakovei bankrutuojančiai uždarojai akcinei bendrovei „Eksilabirus“ iš ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Leoresta“ 68 413,38 Eur sumą, atmesti ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Leoresta“ reikalavimą dėl 1239,04 Eur nuostolių iš atsakovės bankrutuojančios uždarnosios akcinės bendrovės „Eksilabirus“ atlyginimo priteisimo, nuspręsta neskirstyti bylinėjimosi išlaidų, bei nutarties dalį dėl bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, paskirstymo, ir šią bylos dalį perduoti iš naujo nagrinėti Lietuvos apeliaciam teismui.

Kitą Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. gruodžio 20 d. nutarties dalį palikti nepakeistą. Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Danguolė Bublienė

Virgilijus Grabinskas

Antanas Simniškis